

Adroddiad a Datganiadau Ariannol Y flwyddyn yn diweddu 31 Gorffennaf 2019

CYNNWYS**Rhif y dudalen**

Adroddiad Strategol y Corff Llywodraethu	2
Datganiad ynghylch Llywodraethu Corfforaethol a Rheolaeth Fewnol	14
Datganiad y Corff Llywodraethu ynghylch reoleidd-dra, priodoldeb a chydymffurfiaeth y Sefydliad â thelerau ac amodau ariannu'r Corff Ariannu	19
Datganiad ynghylch Cyfrifoldebau Aelodau Cyngor y Sefydliad	20
Adroddiad yr Archwilwyr Annibynnol i'r Cyngor	22
Datganiad o Incwm Cynhwysfawr	25
Datganiad o Newidiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn	26
Y Fantolen ar 31 Gorffennaf 2019	27
Datganiad o Lifoedd Arian Parod	28
Nodiadau i'r Cyfrifon a Pholisïau Cyfrifyddu	29

Adroddiad Strategol

1. NATUR, AMCANION A STRATEGAETHAU

Mae'r Cyngor yn cyflwyno'i adroddiad a'r datganiadau ariannol wedi'u harchwilio am y flwyddyn yn diwedd 31 Gorffennaf 2019.

Ers ei sefydlu yn 2015, mae Addysg Oedolion Cymru | Adult Learning Wales wedi ymsefydlu'n gadarn fel y Coleg Cymunedol Cenedlaethol, yn gwasanaethu poblogaeth oedolion Cymru trwy roi cyfleoedd ysbrydoledig, sy'n newid bywyd iddynt.

Gan fanteisio ar ein partneriaethau cryf, mae ein gweledigaeth yn golygu ein bod ar flaen y gad ar gyfer twf mewn dysgu gydol oes, gan flaenoriaethu cyfleoedd ar gyfer y rheiny sydd anoddaf eu cyrraedd, grymuso a gwella sgiliau pobl a sicrhau mynediad cyfartal at ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg. Rydym wedi ymrwmo i gefnogi mentrau iechyd a lles fel ei gilydd, datblygu cymunedau cryf a gwydn a hyrwyddo democratiaeth weithredol.

Yn sgil newid ein haelodaeth, gwelwyd gwelliannau mawr o ran bodloni ein nodau strategol fel Coleg Cymunedol Cenedlaethol a Mudiad democrataidd i rymuso ein cefnogwyr i ysbrydoli cyfleoedd dysgu ar draws cymunedau yng Nghymru. Mae'n faes yr ydym yn benderfynol o'i feithrin a'i ddatblygu i gryfhau ein dyfodol, ac ehangu er mwyn cyrraedd mwy o ddysgwyr, yn enwedig y rheiny sydd dan anfantais.

Ochr yn ochr â hyn, rydym yn gweithio mewn amgylchedd economaidd sy'n barhaol heriol, lle mae dibyniaeth ar gyllid cyhoeddus yn unig yn anghynaliadwy. Mae'r farchnad lafur yn newid yn gyflym yng Nghymru, ac mae angen i bobl ddysgu sgiliau newydd, yn enwedig y rheiny sy'n gysylltiedig â thechnolegau digidol. Mae'r sefyllfa yn gofyn i ni gydweithio a dangos effeithlonrwydd busnes deallus er mwyn ehangu ein cyrhaeddiad a hyrwyddo gwerth dysgu oedolion yn y gymuned. Rydym yn angerddol ynglŷn â galluogi pobl dlawd sy'n gweithio i wella sgiliau, ac yn rhoi blaenoriaeth i hynny, yn ogystal â helpu mynd i'r afael â phroblemau tlodi ehangach, fel diweithdra a digartrefedd.

Mae'n hanfodol meithrin sgil dysgu dros gyfnod oes i sicrhau gweithluoedd a chymunedau gwybodus, hyblyg, deallus ac iach. Bydd y manteision economaidd, cymdeithasol a dinesig yn sgil datblygu cymdeithas yng Nghymru sydd wir yn gymdeithas dysgu gydol oes yn rhai dwys; gan roi i ni'r fantais sydd ei hangen arnom i'n cymunedau fod yn wydn, er mwyn i'n heconomi addasu yn unol ag amgylchiadau sy'n newid, ac i'n democratiaeth ffynnu.

Ein ffocws strategol eleni yw parhau i godi safonau, cyflawni meysydd twf a buddsoddi yn natblygiad parhaus ein gweithlu.

1.1 Statws cyfreithiol

Mae Addysg Oedolion Cymru | Adult Learning Wales (AOC|ALW), gynt WEA YMCA CC Cymru, yn elusen sydd wedi'i chofrestru yng Nghymru a Lloegr (rhif 1071234) ac yn gwmni cyfyngedig trwy warant sydd wedi'i gofrestru yng Nghymru a Lloegr (rhif 3109524). Crëwyd y Sefydliad yn sgil uno WEA Cymru a Choleg Cymunedol YMCA Cymru ar 1 Awst 2015.

1.2 Pwrpas

Mae'r Erthyglau Cymdeithasu yn datgan mai amcan y Sefydliad yw 'hyrwyddo addysg, yn enwedig ar gyfer pobl ifanc ac oedolion, yng Nghymru', ac mae'n cyflawni'r pwrpas hwn gan feddwl am fudd y cyhoedd.

1.3 Gweledigaeth a Datganiad Cenhadaeth

Ein Gweledigaeth:

Cynyddu effaith gymdeithasol, economaidd a phersonol dysgu oedolion yn y gymuned yng Nghymru trwy gydlyn a datblygu partneriaethau cenedlaethol, rhanbarthol a lleol; sicrhau mynediad cyfartal at ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg.

Ein Cenhadaeth:

Darparu cyfleoedd dysgu ysbrydoledig ar gyfer oedolion sydd anoddaf eu cyrraedd mewn cymunedau a gweithleoedd ledled Cymru; grymuso pobl i ddatblygu sgiliau a gwybodaeth i gyflawni eu llawn botensial a helpu adeiladu cymunedau gwydn a chryf trwy ddinasyddiaeth weithgar a dysgu democrataidd.

Ein Nodau:

1. Addysgu a Dysgu Rhagorol:

- Cyflwyno rhaglenni dysgu o'r ansawdd gorau, gan flaenoriaethu'r rheiny sydd anoddaf eu cyrraedd, a darparu mynediad cyfartal at ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg
- Hyrwyddo a chefnogi addysgu ysbrydoledig, gan sicrhau bod dysgwyr yn cyflawni eu llawn botensial
- Buddsoddi mewn technolegau digidol, a'u datblygu, i ysbrydoli a chreu arferion addysgu arloesol
- Cyflwyno gwasanaethau cymorth rhagorol, gan sicrhau bod dysgwyr yn cael y cymorth a'r cyfarwyddyd sydd ei angen ar gyfer dilyniant pellach.

2. Codi proffil a phwysigrwydd dysgu oedolion yn y gymuned

- Sicrhau bod arweinyddiaeth a llywodraethu gweithredol ar waith, sy'n hyrwyddo dysgu oedolion yn y gymuned ac yn ein herio i wella'n barhaus
- Hyrwyddo ein gwerthoedd a'n hethos, gan sicrhau ein bod yn parhau i godi ein proffil fel llais dysgu oedolion yn y gymuned yng Nghymru
- Defnyddio ein haelodau a'n cefnogwyr i ymgyrchu am fuddsoddiad gwell mewn dysgu oedolion yn y gymuned, fel y gallwn ehangu ein cyrhaeddiad
- Asesu effaith dysgu oedolion yn y gymuned a dangos ei werth er mwyn dylanwadu ar bolisi.

3. Cydweithio ac ymgysylltu cryf

- Sicrhau mai ein dysgwyr sydd wrth wraidd popeth a wnawn, gan wrando arnynt a gweithredu yn unol â'u hadborth i wella ein cynnig yn barhaus
- Datblygu ymgysylltu â chyflogwyr i wella sgiliau oedolion sy'n gweithio i gefnogi mentrau sy'n helpu mynd i'r afael â thlodi yn y gwaith
- Cydlynu a datblygu partneriaethau cenedlaethol, rhanbarthol a lleol i gryfhau cyfleoedd dysgu i oedolion
- Cryfhau ein gweithgareddau aelodaeth a'n gweithgareddau cangen i fodloni anghenion dysgu cymunedol, meithrin mentrau ieuchyd a lles, cymunedau gwydn a chryf a hyrwyddo democratiaeth weithredol.

4. Twf cyfrifol

- Canfod ffynonellau cyllid ychwanegol i gynhyrchu buddsoddiad mewn adnoddau dysgu a thwf yn ein cwricwlwm
- Ymrwymo i ddatblygu cynaliadwy, gan sicrhau ein bod yn gweithredu mewn ffordd iach, ddiogel gan fod yn ymwybodol o'r amgylchedd
- Sicrhau bod y twf yn ein darpariaeth yn hollgynhwysol, gan ddarparu cyfle cyfartal ym mhopeth a wnawn i fodloni cyfleoedd cymdeithasol, economaidd a dysgu personol
- Hyrwyddo diwylliant o ddiwylliedd a thryloywder, ymrwymo i werthfawrogi a buddsoddi mewn staff lle mae ein hethos sefydliad dysgu yn hyrwyddo syniadau ac yn grymuso pobl i wneud mewnbyn cadarnhaol i dwf yn y dyfodol.

1.4 Cyd-destun Polisi

O ran polisi, mae'r strategaeth genedlaethol 'Ffyniant i Bawb' gan Lywodraeth Cymru, yn amlinellu themâu allweddol ar gyfer cyflawni yng Nghymru, gan gynnwys ymrwymiad i wella addysg, hyfforddiant, a dysgu gydol oes. Tanategir hyn gan y Rhaglen Lywodraethu 2016-2021 'Symud Cymru Ymlaen' ac mae'n cefnogi'r ffocws tymor hir ar baratoi ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol, fel yr amlinellir yn *Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (2015)*. Gyda chylch gwaith clir yn ei le i wella ieuchyd a lles, addysg a hyfforddiant, sgiliau, a rhagolygon cyflogaeth, mae gennym gyfraniad pwysig i'w wneud i gefnogi llwyddiant yr agenda hon.

Mae [Cynllun Strategol 2018-21](#) AOC|ALW yn pennu blaenoriaethau sy'n cyfateb yn gryf i uchelgeisiau polisi **Addysg Oedolion yng Nghymru** Llywodraeth Cymru 2017. Mae'r polisi yn amlygu cryfderau gweithio mewn partneriaeth ac ymgysylltiad y Trydydd Sector - cryfder gwirioneddol o fewn ein sefydliad. Gyda ffocws ar gefnogi'r rheiny y mae angen help arnynt fwyaf, mae'r polisi yn disgwyl i ddarparwyr Dysgu Oedolion yn y Gymuned i flaenoriaethu meysydd allweddol: sgiliau hanfodol, digidol a chyflogadwyedd, ffocws ar ddysgwyr hŷn, ymgysylltiad cymdeithasol, cyrsiau 'bachu' a gweithgarwch ymgysylltu, ynghyd â darpariaeth cyfrwng Cymraeg.

Mae dysgu oedolion yn y gymuned yn cynnig cyfleoedd i ennill gwybodaeth a sgiliau trwy amrywiaeth fawr o gyrsiau, gan gynnwys dysgu wedi'i achredu a heb ei achredu. Mae ein cyrsiau a gyflenwir i oedolion ledled Cymru yn anelu at gyflawni diben datganedig Llywodraeth Cymru (LIC) ar gyfer dysgu oedolion yn y gymuned:

- cymryd y camau cyntaf i ddysgu
- darparu sgiliau am oes a gwreiddio sgiliau sylfaenol
- darparu sgiliau ar gyfer byw'n annibynnol a sgiliau ar gyfer gwaith
- cyfrannu at ddatblygiad a lles personol, a
- datblygu dinasyddiaeth weithgar.

Mae gweledigaeth LIC i Gymru ddatblygu iaith Gymraeg ffyniannus a ddefnyddir mewn bywyd bob dydd yn galw am gyfleoedd a chymorth i bobl ddysgu'r iaith a dysgu drwy'r iaith: mae gan ddysgu oedolion yn y gymuned ran i'w chwarae hefyd wrth gyfrannu at y nod strategol hwn.

Mae cyrhaeddiad/twf addysg a swyddi yn ddwy o'r pedair blaenoriaeth a osododd LIC ar gyfer Cymru (2015). Mae cynnydd trwy ddysgu'n cyflawni elfen hanfodol o hyn, wrth i unigolion geisio ennill y sgiliau y mae eu hangen i lwyddo yn y gweithle. Hefyd, maent yn elfen allweddol o bolisi LIC sy'n anelu at lwyddo i dorri'r cysylltiad rhwng tlodi a chyrhaeddiad. Mae'r effaith bosibl a gyflawnir gan ddarpariaeth dysgu oedolion yn y gymuned hefyd yn cysylltu'n agos â'r nodau allweddol a amlinellir yn *Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol* (2015), gan gynnwys nodau cydweithio i sicrhau Cymru fwy cyfartal a llewyrchus, gwlad o gymunedau cydlynus, lle mae'r Gymraeg yn ffynnu.

Mae'r Gweinidog Addysg, sy'n awyddus i ddatblygu hawl i ddysgu gydol oes yng Nghymru, wedi cyfarwyddo ei swyddogion i gyflwyno corff cenedlaethol i oruchwylio'r holl ddysgu yn y gymuned yng Nghymru. Mae'n bwysig ein bod yn gwneud cynrychiolaethau cryf ac yn gosod ein hunain fel yr arweinydd cenedlaethol wrth i ni barhau i weithio'n rhagweithiol gyda Gweinidogion, Swyddogion Llywodraeth Cymru, Awdurdodau Lleol, Dysgu Oedolion yn y Gymuned, partneriaethau a rhanddeiliaid eraill ledled Cymru. Amlinellir ein hymagwedd mewn strategaeth Corff Cenedlaethol Dysgu Oedolion yn y Gymuned sydd i'w gweithredu ym mlwyddyn academaidd 2019/20.

1.5 Llywodraethu a Rheoli

Mae corff llywodraethu'r Sefydliad, ei Gyngor, yn cymryd rhan lawn mewn cymeradwyo'r Cynllun Strategol a monitro ei gyflawni. Mae holl aelodau'r Cyngor hefyd yn aelodau o un Pwyllgor o leiaf, ac mae gan bob Pwyllgor gylch gorchwyl i fonitro rhan o'r Strategaeth sy'n ymwneud â'r Pwyllgor hwnnw. Mae aelodau'r Uwch Dîm Rheoli yn mynychu cyfarfodydd y Cyngor a'r Pwyllgorau i ddarparu gwybodaeth fanwl i'w chraffu gan wirfoddolwyr sy'n aelodau o'r Cyngor. Gwneir archwiliad o sgiliau bob blwyddyn i asesu'r bylchau yn y lefelau sgiliau o fewn y Cyngor a'r Pwyllgorau, ac etholir aelodau cyfetholedig i wasanaethu ar rai Pwyllgorau er mwyn datrys y bylchau hyn cystal ag y gellir.

1.6 Amcanion ariannol

Dyma amcanion ariannol y Sefydliad:

- cyflawni gwarged gweithredu blynyddol
- canfod ffynonellau eraill o gyllid, a'u dewis a'u dethol, yn gyson â nodau ac amcanion y Sefydliad, a'r angen am gyfraniad ariannol at gyllid cyffredinol y Sefydliad
- cynhyrchu lefelau digonol o incwm i ategu sylfaen asedau'r Sefydliad
- parhau i wella hylifedd tymor byrrach y Sefydliad
- cynnal lefel gyfartalog o arian parod o £500,000
- cynnal statws ariannol categori "B" Llywodraeth Cymru.

Bydd cyflawni'r targedau uchod yn golygu cynnal lefelau staffio tynn ac elwa o bob cyfle rhesymol i wneud arbedion effeithlonrwydd. Yn ychwanegol, mae sicrhau twf yn y myfyrwyr yn hanfodol i sicrhau'r ffrydiau incwm sydd wedi'u rhagamcanu.

1.7 Rheolaethau ansawdd

Mae Adroddiad Hunanasesu'r Sefydliad (AHA) yn mesur ein perfformiad trwy gydol y flwyddyn fel rhan o'r Cylch Ansawdd. Ysgrifennir yr AHA yn unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru. Llunnir barnau gan ddefnyddio fformat Fframwaith Arolygu Cyffredin Estyn sy'n canolbwyntio ar 5 cwestiwn allweddol yn ymwneud â Safonau, Lles ac Agweddau at Ddysgu, Addysgu a Phrofiadau Dysgu, Gofal, Cymorth ac Arweiniad, ac Arweinyddiaeth a Rheolaeth.

Mae'r sefydliad yn gweithio'n barhaus i wella a datblygu prosesau i sicrhau bod data a ddefnyddir i lywio cynllunio yn cael ei gynhyrchu'n amserol, ei fod yn drylwyr a'i fod yn cael ei ddefnyddio'n effeithiol ar draws y Sefydliad i lywio'r broses Hunanasesu. Cedwir copi o'r AHA ar fewnrwyd y Sefydliad ac mae ar gael i'r holl staff. Caiff unrhyw feysydd i'w datblygu a amlygir yn yr AHA eu hymgorffori yn y Cynllun Datblygu Ansawdd (CDA), sy'n cael ei lunio gan yr Uwch Dîm Rheoli. Ymgorfforir monitro'r CDA yn y Cylch Ansawdd ac fe'i hadolygir ar lefel weithredol, uwch reolwyr ac ar lefel llywodraethu.

Datblygwyd y broses Sicrhau Ansawdd Fewnol ymhellach, gan roi systemau newydd ar waith i wella'r ddarpariaeth addysgu a dysgu. Caiff y broses hon ei monitro a'i hadolygu o ran ei heffeithiolrwydd ac effaith ei defnydd. Yr Uwch Dîm Rheoli a'r Cyngor, drwy'r Pwyllgor Profiad y Dysgwyr, sy'n craffu ar fesurau rheoli ansawdd.

Prif gynlluniau'r Sefydliad yw ei Gynllun Strategol, y Cynllun Datblygu Darpariaeth, yr AHA/CDA a'r Gofrestr o Risgiau. Mae'r Cyngor a'i Bwyllgorau yn craffu ar y camau gweithredu a'r targedau a amlinellir yn y cynlluniau hyn.

2. DATBLYGIAD A PHERFFORMIAD PRESENNOL AC YN Y DYFODOL

2.1 Niferoedd myfyrwyr

Yn 2018/19, fe wnaeth y Sefydliad recriwtio 13,508 o ddysgwyr, 56% yn fenywod a 44% yn ddynion. Mae'r cyfraddau cwblhau* ar gyfer darpariaeth wedi'i hariannu gan Lywodraeth Cymru yn unig yn 98% ar y cyfan (2% uwchlaw Cymaryddion Cenedlaethol), mae'r cyfraddau Cyrhaeddiad yn 92% (1% islaw Cymaryddion Cenedlaethol) a'r cyfraddau Cwblhau'n Llwyddiannus yn 90% (yr un peth â Chymaryddion Cenedlaethol).

*Mae cwblhau yn cynnwys darpariaeth achrededig a darpariaeth heb ei hachredu. Mae'r Cymaryddion Cenedlaethol yn ddata o 17/18 ac fe'u cafwyd o ddogfen Datganiad Ystadegol Cyntaf 7/2019 Ystadegau Gwladol Cymru (Tudalen 21). Caiff Cymaryddion Cenedlaethol 18/19 eu cyhoeddi ym mis Mawrth 2020.

2.2 Cyflawniadau myfyrwyr

Mae'r tabl isod yn cynnwys y data perfformiad presennol sydd ar gael, wedi'i grwpio yn ôl meysydd dysgu.

Maes Pwnc Sector	Disgrifiad o'r Maes Pwnc Sector	Nifer o Weithgareddau Dysgwyr	Oriau Cyswllt Dysgwyr dan Arweiniad	Cwblhau %	Cyrhaeddiad %	Llwyddiant %
1	Iechyd, Gwasanaethau Cyhoeddus a Gofal	7,704	111,147	99%	89%	88%
2	Gwyddoniaeth a Mathemateg	162	2,792	97%	87%	84%
3	Amaethyddiaeth, Garddwriaeth a Gofal Anifeiliaid	250	3,391	98%	99%	97%
4	Peirianeg a Thechnolegau Gweithgynhyrchu	145	2,703	97%	82%	79%
5	Adeiladu, Cynllunio a'r Amgylchedd Adeiledig	33	2,776	42%	100%	13%
6	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu	1,857	23,746	98%	91%	89%
7a	Manwerthu a Gofal Cwsmeriaid	361	4,101	100%	91%	91%
7b	Gwallt a Harddwch	15	348	100%	100%	100%
7c	Lletygarwch ac Arlwyio	1,023	10,198	99%	94%	93%
8	Hamdden, Teithio a Thwristiaeth	49	641	100%	87%	87%
9a	Y Celfyddydau Perfformio	385	12,651	99%	92%	92%
9b	Celf a Dylunio	1,433	36,954	96%	88%	84%
10	Hanes, Athroniaeth a Diwinyddiaeth	196	3,200	100%	N/A	N/A
11	Gwyddorau Cymdeithasol	70	1,003	100%	52%	52%
12	Ieithoedd, Llenyddiaeth a Diwylliant	344	4,413	96%	82%	80%
13	Addysg a Hyfforddiant	566	10,568	98%	89%	88%
14a	Sgiliau Byw'n Annibynnol	390	12,007	98%	98%	98%
14b	Addysg Sylfaenol Oedolion	2,654	40,639	97%	89%	87%
14c	Sylfaen i Waith	4,842	47,392	100%	91%	91%
14d	Saesneg i Siaradwyr Ieithoedd Eraill	3,626	98,286	96%	88%	82%
15	Busnes, Gweinyddu a'r Gyfraith	2,545	46,828	99%	98%	97%
Cyfanswm	Cyfanswm	28,650	475,782	98%	90%	89%

Mae canrannau cwblhau yn cynnwys y ddarpariaeth achrededig a'r ddarpariaeth heb ei hachredu, lle mae canrannau Cyrhaeddiad a Llwyddiant yn cynnwys darpariaeth achrededig yn unig. Mae cyflawniadau dysgwyr ar gyrsiau sydd heb eu hachredu yn anoddach eu mesur, er bod y defnydd o gynlluniau dysgu unigol yn cynnig tystiolaeth o'r 'pellter a deithiwyd'.

2.3 Proffil y Myfyrwyr

Y cyrsiau mwyaf poblogaidd yw: Iechyd, Gwasanaethau Cyhoeddus a Gofal, Saesneg i Siaradwyr Ieithoedd Eraill (SSIE), Sylfaen i Waith, Astudiaethau Undebau Llafur (cânt eu categorio fel Busnes, Gweinyddu a'r Gyfraith), Addysg Sylfaenol i Oedolion, Celf a Dylunio, Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu, a'r Celfyddydau Perfformio.

Rydym wedi parhau i weithio gyda cheiswyr lloches a grwpiau lleiafrifoedd ethnig. Roedd 9.8% o'n dysgwyr yn 2018/19 o gymunedau lleiafrifoedd ethnig. Rydym yn parhau i dargedu'r ardaloedd mwyaf difreintiedig, ac mae 55.8% o'n dysgwyr yn byw mewn ardaloedd difreintiedig. Mae dros hanner o'n dysgwyr yn ferched, sef 56% yn 18/19, sy'n cymharu â 55% ym mlwyddyn academaidd 17/18, ac mae 81.6% o'n dysgwyr rhwng 20 a 60 mlwydd oed.

2.4 Datblygiadau cwricwlwm

Roedd darpariaeth 2018/19 yn gyfuniad o astudiaethau yn y gweithle / undebau llafur, a chwricwla rhanbarthol a chenedlaethol wedi'u gweinyddu o swyddfeydd y Sefydliad. At ddibenion Llywodraeth Cymru ac Estyn, roedd yr holl ddysgu yn Ddysgu Oedolion yn y Gymuned. Canolbwyntiodd cyfran arwyddocaol o'r dysgu ar sgiliau hanfodol, cyflogadwyedd a Saesneg i Siaradwyr Ieithoedd Eraill (SSIE), gydag elfennau o SSIE yn cael eu cefnogi trwy gyllid prosiectau Mynediad, Cyfathrebu ac Integreiddio. Fe wnaeth y ddarpariaeth barhau i dargedu oedolion sy'n ddysgwyr sy'n wynebu rhwystrau sylweddol rhag dysgu, yn enwedig rhai o ardaloedd sydd dan anfantais, a'r rhai sydd â'r lefelau isaf o sgiliau, trwy gydweithio'n gryf â strwythur canghennau'r Sefydliad, fforymau rhanbarthol, a phartneriaethau a rhwydweithiau cenedlaethol, rhanbarthol a lleol. Cynigwyd dysgu yn y gweithle i ymateb i'r galw gan y mudiad undebau llafur a chyflogwyr. Ariannwyd rhywfaint o'r gwaith hwn trwy Gronfa Ddysgu Undebau Cymru (WULF). Yn ogystal â rhaglenni dysgu craidd a ariennir, roedd adennill costau llawn / creu incwm naill ai drwy wasanaethau darparu neu achredu yn parhau'n ffocws.

Cyd-drafodwyd â dysgwyr a phartneriaid trwy gydol y flwyddyn, a chyflwynwyd mwyafrif o'r ddarpariaeth trwy ddull partneriaeth gan alluogi dysgwyr o'r cymunedau mwyaf anodd eu cyrraedd yng Nghymru i gymryd rhan, tra'n cynnig gwasanaeth cost effeithiol, yn canolbwyntio ar ansawdd. Roedd yr amrywiaeth o ddarpariaeth a'r lefelau yn dal i fod yn eang, ac yn cwmpasu pob lefel, o lefel cyn-mynediad i lefel 3.

Trwy gydol 2018/19, parhaodd AOC|ALW i gynnig ystod eang o ddarpariaeth, yn unol â blaenoriaethau polisiâu Llywodraeth Cymru ar gyfer Dysgu Oedolion yng Nghymru, a cheir pwyslais cynyddol ar sgiliau hanfodol (gan gynnwys Llythrennedd Digidol), SSIE a sgiliau cyflogadwyedd. Roedd y ddarpariaeth yn cynnwys gweithgareddau cyfoethogi i ehangu'r profiad dysgu – er enghraifft, ymweliadau allanol, siaradwyr gwadd, a gwahoddiadau i Ddiwrnodau Agored colegau a phrifysgolion. Fe wnaeth AOC|ALW gynyddu'r ddarpariaeth alwedigaethol mewn ardaloedd blaenoriaeth ac mae'n parhau i weithio'n agos â Llywodraeth Cymru i gefnogi ystod eang o agendâu cenedlaethol.

2.5 Datblygiadau i'r dyfodol

Cawn ein hunain mewn sefyllfa erbyn hyn sydd wedi'i nodweddu gan gyfyngiadau ar wariant cyhoeddus, ac ansicrwydd am gyllid yn y dyfodol. Mae hyn yn golygu bod pwysau ychwanegol ar ein hadnoddau. Mae'r newid yn y cyd-destun economaidd yn peri nifer o heriau arwyddocaol i Gymru ac i ddysgu oedolion yn benodol. O'r 2 filiwn o oedolion sy'n byw yng Nghymru, mae 100,000 yn ddi-waith, nid oes cymwysterau gan 200,000 ac mae 700,000 yn byw mewn tlodi. Mae Arolwg Comisiwn y DU dros Gyflogaeth a Sgiliau (2013) yn rhagweld y bydd 600,000 o fylchau mewn sgiliau ym marchnad lafur Cymru erbyn 2022, gyda dim ond 300,000 yn gadael yr ysgol a'r coleg i lenwi'r bylchau hynny mewn sgiliau. Yn ogystal â'r problemau sy'n gysylltiedig â phoblogaeth sy'n heneiddio, datblygiadau cyflym mewn technoleg a newidiadau ym mhatrymau cyflogaeth, mae'r adfer economaidd yn y sector preifat yn araf. O fewn yr amgylchedd economaidd heriol hwn, mae angen cynyddol am ffyrdd mwy arloesol a chost effeithiol o weithio, â llai o gyllideb ar ei gyfer.

Mae'r sefydliad yn hyderus yn ei allu i ymateb yn effeithiol i'r heriau hyn. Mae'r sefydliad mewn lle da i adeiladu ar waddol y sefydliadau gwreiddiol a bydd yn hybu addysg ryddfrydol eang sy'n gwella cyfiawnder cymdeithasol ac ymgysylltu cymunedol, ochr yn ochr â chynnig gwasanaethau addysg a hyfforddiant gyda ffocws manwl, er mwyn datblygu cyflogadwyedd, menter a sgiliau.

Dechreuodd ein gwaith i gynyddu darpariaeth 25% dros y tair blynedd nesaf ym mis Awst 2019. Mae'r pontio hwn yn gweld 19% o'n grant craidd yn cael ei drosglwyddo i ddarpariaeth uniongyrchol. Bydd ein gweithgareddau a gynlluniwyd yn cefnogi cwblhau'r pontio hwn erbyn dechrau blwyddyn academiaidd 2021-22. Mae hwn yn newid arwyddocaol yn ein cynlluniau cwricwlwm ac yn rhoi gofynion ychwanegol ar ein seilwaith. Mae'r Strategaeth Datblygu Busnes a weithredwyd ym mis Tachwedd 2019 yn amlinellu ein hymagwedd at gefnogi'r twf hwnnw. Ochr yn ochr â hyn, byddwn yn sicrhau bod ein rhaglen DPP staff yn cefnogi nodau'r strategaeth i ddatblygu sgiliau o fewn ein gweithlu er mwyn bodloni twf a thargedau ansawdd.

3. ADNODDAU

Mae gan y Sefydliad adnoddau ffisegol cyfyngedig y gall eu defnyddio i gyflawni ei amcanion strategol. Mae ei adnoddau diriaethol yn cynnwys safleoedd Bryn Menai ym Mangor ac Iard y Cowper yng Nghaerdydd. Gwardwyd safleoedd Coleg Harlech a Llanisien (Caerdydd) yn ystod y cyfnod ac mae'r cyfrifon yn adlewyrchu goblygiadau ariannol y gwerthiannau hyn. Mae'r Sefydliad yn parhau i gadw rhai adnoddau diriaethol yn Harlech.

3.1 Ariannol

Amcanion ariannol

Dyma amcanion ariannol y Sefydliad:

- cyflawni gwarged gweithredu blynyddol - cyflawnwyd hyn gyda gwarged o £224 mil.
- canfod ffynonellau eraill o gyllid, a'u dewis a'u dethol, yn gyson â nodau ac amcanion y Sefydliad, a'r angen am gyfraniad ariannol at gyllid cyffredinol y Sefydliad - cyflawnwyd hyn trwy wneud cais am nifer o ffynonellau cyllid eraill a'u sicrhau.
- cynhyrchu lefelau digonol o incwm i ategu sylfaen asedau'r Sefydliad - cyflawnwyd, oherwydd yn ystod y flwyddyn dyfarnwyd nifer o grantiau mawr i'r Sefydliad i wella'r asedau ar draws y sefydliad.
- gwella hylifedd tymor byrrach y Sefydliad ymhellach - cyflawnwyd hyn, gyda balansau arian parod diwedd blwyddyn o £3.03miliwn.
- cynnal lefel cyfartalog o arian parod o £500,000 - cyflawnwyd hyn.
- cynnal statws ariannol categori "B" Llywodraeth Cymru - cyflawnwyd hyn.

Bydd cyflawni'r targedau uchod yn mynnu cynnal lefelau staffio tynn ac elwa o bob cyfle rhesymol i wneud arbedion effeithlonrwydd.

Canlyniadau ariannol

Mae'r tabl canlynol yn crynhoi perfformiad 2018/19 o gymharu â pherfformiad 2017/18:

	2018/19	2017/18
Gwarged/(diffyg) gweithredu ar ôl addasiadau pensiwn FRS 102 (28) ac enillion net gwerthiannau	£224 mil	(£201 mil)
Gwarged/(diffyg) gweithredu cyn addasiadau pensiwn FRS 102 (28) ac enillion net gwerthiannau	£208 mil	(£6 mil)
Cymhareb gyfredol (asedau cyfredol : rhwymedigaethau cyfredol)	2.2:1	2.1:1
Costau staff fel % o incwm	74.9%	77.4%
Incwm gan Lywodraeth Cymru fel % o gyfanswm yr incwm	92%	90%
Cyfanswm cronfeydd wrth gefn anghyfyngedig	£0.4 miliwn	£1.6 miliwn
Balansau arian parod	£3.03 miliwn	£2.08 miliwn
Asedau net	£1.4 miliwn	£2.6 miliwn

Cyfanswm yr ychwanegiadau asedau sefydlog diriaethol yn ystod y flwyddyn oedd £140 mil, ac roeddent wedi'u rhannu rhwng gosodiadau a ffitiadau, £2 fil, ac offer, sef £138 mil.

Polisiâu ac amcanion Trysorlys

Ystyr rheoli trysorlys yw rheoli llifoedd arian y Sefydliad, ei drafodion bancio a'i drafodion yn y farchnad arian ac yn y farchnad gyfalaf; rheoli risgiau sy'n gysylltiedig â'r gweithgareddau hynny yn effeithiol; ac ymdrechu i sicrhau'r perfformiad gorau posibl yn gyson â'r risgiau hynny.

Mae hyn yn un o gyfrifoldebau'r swyddogaeth cyllid, ac mae'r Pennaeth Cwricwlwm a Pherfformio yn ei oruchwylio.

Ni chafwyd unrhyw fenthyciadau tymor byr yn ystod y flwyddyn. Pe bai'r Sefydliad yn cael unrhyw fenthyciadau tymor byr at ddibenion refeniw dros dro, byddai hyn yn cael ei awdurdodi gan y Prif Weithredwr a'i gymeradwyo gan y Pwyllgor Adnoddau. Cyfyngir ar drefniadau o'r fath gan yr uchafsymiau a bennir yn y Memorandwm Ariannol â LIC. Byddai angen cael awdurdodiad gan y Cyngor i gymeradwyo unrhyw fenthyciadau eraill, a byddai'n rhaid iddynt gydymffurfio â gofynion Memorandwm Ariannol LIC.

Buddsoddiadau

Mae'r Sefydliad wedi datblygu polisi buddsoddi moesegol yn flaenorol a ddefnyddir i gefnogi ei fuddsoddiadau. Ar ddiwedd y flwyddyn, roedd £1.108 miliwn (nodyn 17) gan y Sefydliad mewn dwy gronfa fuddsoddi ar wahân, wedi'u rheoli gan Brewin Dolphin.

Llifoedd arian a Hylifedd

Mae'r llif arian gweithredol, sef £703 mil (2017/18: £259 mil) yn gadarnhaol eto ar gyfer y cyfnod, gyda llif arian o weithgareddau buddsoddi o (£248 mil) (2017/18 (£33 mil)). Bu cynnydd mewn cronfeydd net ar gyfer y flwyddyn o £951 mil, o gymharu â 2017/18, sef £226 mil.

Mae'r gymhareb bresennol yn 2.2:1, sydd yn welliant ar y flwyddyn flaenorol (2.1:1). Mae'r sefyllfa ariannol wedi sefydlogi, gan amlygu cynnydd parhaus y Sefydliad o ran ei nod o gynnal iechyd ariannol trwy well hylifedd.

Cronfeydd wrth gefn

Mae lefelau cronfeydd wrth gefn yn dibynnu ar anghenion gweithredol, ond nod y Sefydliad yw cadw o leiaf dri mis o gostau rhedeg, gan gynnwys cyflogau, mewn Cronfeydd Cyffredinol (anghyfyngedig) wrth gefn. Roedd y rhain yn £0.4 miliwn (2017/18: £1.636 miliwn) ar 31 Gorffennaf 19, ac felly ni fodlonwyd y targed, sef £1.6 miliwn, oherwydd cynnydd yn y rhwymedigaethau pensiwn o £1.643 miliwn yn bennaf. Mae'r targed yn cyd-fynd ag arweiniad y Comisiwn Elusennau a'r arfer da a awgrymir gan Lywodraeth Cymru ar gyfer Sefydliadau Addysg Bellach. Caiff cyfarfodydd y Pwyllgor Adnoddau adroddiadau rheolaidd ynghylch cronfeydd wrth gefn ac maent yn eu hadolygu'n rheolaidd, a chaiff gwariant o'r cronfeydd wrth gefn ei gymeradwyo gan y Cyngor.

Mae cyllideb tair blynedd wedi'i datblygu o 2019/20 a fydd yn gwella'r lefelau cronfeydd wrth gefn.

Perfformiad o ran taliadau

Mae Deddf Talu Dyledion Masnachol yn Hwyr (Llog) 1998, a ddaeth i rym ar 1 Tachwedd 1998, yn mynnu bod AOC|ALW, os nad oes cytundeb i'r gwrthwyneb, yn gwneud taliadau i gyflenwyr o fewn 30 diwrnod ar ôl darparu'r nwyddau neu'r gwasanaethau, neu o fewn 30 diwrnod o ddyddiad derbyn yr anfoneb.

Mae telerau cyflenwyr wedi'u gosod o fewn y system gyfrifyddu, a gallant amrywio o 0 diwrnod (yn achos gweithwyr/aelodau gwirfoddol yn hawlio treuliau) hyd at 30 diwrnod yn achos cyflenwyr mawr. Os bydd angen taliadau mwy rheolaidd e.e. i gyflenwyr cyfleustodau ac ati, caiff telerau eu pennu ac, os gellir gwneud hynny, telir o fewn yr amserlen ofynnol.

Os bydd anghydfod ynghylch anfonebau, hysbysir cyflenwyr yn syth a chânt eu talu cyn gynted ag y bo modd os bydd arian yn ddyledus. Pan fydd cyflenwyr yn ymholi ynghylch taliadau sydd heb eu gwneud am ba bynnag reswm, ymchwilir i'r sefyllfa yn syth a gofynnir am gopiau o anfonebau os bydd angen hynny.

Ble bynnag y bo modd, bydd y Sefydliad yn gydymffurfio â'r Cod Ymarfer Taliadau Gwell.

Gall anfonebau awdurdodedig sy'n cyrraedd yr Adran Gyllid yn hwyr arwain at daliadau hwyr.

Mae swyddfeydd maes wedi cael eu hatgoffa o'r angen i awdurdodi anfonebau a'u dychwelyd i'r Adran Gyllid fel y gellir eu talu cyn gynted ag y bo modd.

Yn ystod y cyfnod rhwng 1 Awst 2018 a 31 Gorffennaf 2019, ni fu'n rhaid i'r Sefydliad dalu unrhyw daliadau llog mewn cysylltiad â thaliadau hwyr.

Digwyddiadau wedi dyddiad y fantolen

Nid oes unrhyw ddigwyddiadau wedi dyddiad y fantolen i adrodd amdanynt.

3.2 Staffio

Yn ystod y flwyddyn academaidd, roedd 210 aelod o staff addysgu a delid fesul awr. Ar 31 Gorffennaf 2019, roedd 70 aelod o staff amser llawn a 44 aelod o staff cymorth cyflogedig rhan-amser.

Gweithredir Cynllun Datblygiad Proffesiynol Parhaus (DPP), sy'n seiliedig ar yr anghenion hyfforddiant a nodir gan y Sefydliad ac unigolion, yn flynyddol, ac fe gaiff ei ddiweddar trwy gydol y flwyddyn.

Mae arsylwadau addysgu yn galluogi monitro ansawdd yr addysgu a'r ddarpariaeth cymorth i staff addysgu, tra'n nodi a diwallu anghenion hyfforddiant a datblygiad. Mae'r system gwerthuso perfformiad yn flynyddol wedi'i disodli gan gyfarfodydd dal-i-fyny bob tymor, gan ddarparu ymagwedd fwy rhagweithiol at hunanasesu a gosod targedau, gyda mwy o bwyslais ar anghenion DPP yr unigolyn ac uchelgeisiau i wella er mwyn cyflawni targedau.

4. PRIF RISGIAU AC ANSICRWYDD

Mae AOC|ALW wedi gwneud rhagor o waith yn ystod y flwyddyn i ddatblygu ac ymgorffori system o reolaeth fewnol, yn cynnwys rheoli cyllid, gweithrediadau a risgiau, a bwriad y system yw diogelu asedau ac enw da AOC|ALW.

Mae Rheoli Risgiau yn seiliedig ar y cynllun strategol ac mae'n eitem barhaol ar agendâu cyfarfodydd yr Uwch Dîm Rheoli. Mae'r Uwch Dîm Rheoli yn cynnal adolygiad cynhwysfawr o'r risgiau sy'n bygwth y Sefydliad, ac maent wedi'u cofnodi mewn cofrestr o risgiau sy'n cynnwys cynlluniau gweithredu clir. Maent yn nodi systemau a gweithdrefnau, yn cynnwys camau ataliol penodol a ddylai liniaru unrhyw effaith bosibl ar y Sefydliad. Yna, caiff y rheolaethau mewnol eu gweithredu a bydd gwerthusiad y flwyddyn ddilynol yn adolygu eu heffeithiolrwydd a'u cynnydd yn erbyn y camau gweithredu i liniaru risgiau. Yn ogystal â'r adolygiad blynyddol, bydd yr Uwch Dîm Rheoli hefyd yn ystyried unrhyw risgiau a allai ddeillio o ganlyniad i'r Sefydliad yn mentro i faes gwaith newydd.

Cynhelir Cofrestr o Risgiau a chaiff ei hadolygu'n dymhorol gan y Pwyllgor Archwilio. Mae'r Gofrestr Risgiau yn nodi'r risgiau allweddol, y tebygolrwydd o wireddu'r risgiau hynny, eu heffaith posibl ar y Sefydliad a'r camau gweithredu sy'n cael eu cymryd i leihau a lliniaru'r risgiau. Caiff risgiau eu blaenoriaethu gan ddefnyddio system sgorio gyson.

Isod, disgrifir y prif ffactorau risg a all effeithio ar AOC|ALW ynghyd â chymau gweithredu i'w lliniaru. Nid yw pob ffactor o fewn rheolaeth y Sefydliad: gall ffactorau eraill heblaw'r rhai a restrir isod effeithio'n andwyol arno hefyd.

4.1 Cyllid gan y Llywodraeth

Mae'r Sefydliad yn dibynnu'n sylweddol ar barhad cyllid gan y Llywodraeth trwy Gynulliad Cenedlaethol Cymru, a disgwyilir cynnydd o 2% yn lefelau'r cyllid hwnnw yn 2019/20.

Caiff y risg hon ei lliniaru mewn sawl ffordd, sef:

- Mae cyllideb dreigl tair blynedd ar waith, sy'n cefnogi cyflawni'r cynllun strategol tra'n nodi pwysau o ran y gyllideb, ac yn galluogi'r Sefydliad i gynllunio yn unol â hynny.
- Mae'r Sefydliad yn parhau i ehangu darpariaeth sydd ag amrywiaeth o ddewisiadau cysylltiedig i adennill ffioedd cyrsiau.
- Mae'r Sefydliad wedi datblygu ffocws mwy masnachol mewn perthynas â darparu hyfforddiant i fusnesau: mae ganddo dîm dysgu yn y gweithle penodol sy'n canolbwyntio ar y sector busnes.

- Trwy sicrhau bod y Sefydliad yn drylwyr yn ei ymdrechion i ddarparu addysg o ansawdd uchel.
- Canolbwyntir yn sylweddol ar gynnal a rheoli perthnasoedd allweddol â chyrrff ariannu amrywiol, a buddsoddir yn sylweddol yn hynny.
- Sicrhau bod y Sefydliad yn canolbwyntio ar y sectorau hynny â blaenoriaeth a fydd yn parhau i elwa o arian cyhoeddus.
- Trafodaethau rheolaidd â Llywodraeth Cymru a chyrrff ariannu allweddol eraill.
- Paratoi ceisiadau am gyllid gan ffynonellau heblaw am Lywodraeth Cymru.
- Trafodaethau â darparwyr eraill i ddatblygu ceisiadau ar y cyd am gytundebau i ddarparu gwasanaethau yng Nghymru.

4.2 Sicrhau cyllid digonol i dalu am rwymedigaethau pensiwn

Mae'r datganiadau ariannol yn dangos cyfran y diffyg ariannol yn y cynllun pensiwn ar fantolen y Sefydliad, yn unol â gofynion FRS 102. Cynhelir trafodaethau rheolaidd â darparwyr cynlluniau pensiwn i sicrhau bod cyfraniadau'r cyflogwr yn ddigon i leihau diffyg ariannol y gronfa, ond ar yr un pryd, ddim yn ormodol.

4.3 Seilwaith TG

Mae'r contract cefnogi i'w adnewyddu yn 2019/20. Buddsoddiwyd yn sylweddol mewn TG yn ystod y flwyddyn, ac mae rhagor o fuddsoddiad wedi'i gynllunio ar gyfer 2019/20. Parheir i adlewyrchu hyn yn y Gofrestr Risg ac mae'r Pwyllgor Adnoddau yn craffu arni.

5. PERTHNASOEDD Â RHANDEILIAID

Mae gan y Sefydliad lawer o randdeiliaid. Mae'r rhain yn cynnwys:

▪ Dysgwyr	▪ Llywodraeth Cymru
▪ Arianwyr	▪ Staff
▪ Canghennau	▪ Sefydliadau AB Eraill
▪ Aelodau	▪ Undebau llafur
▪ Gwirfoddolwyr	▪ Cyrff achredu
▪ Y gymuned leol	▪ Sefydliadau Addysg Uwch
▪ Cyflogwyr lleol (â chysylltiadau penodol)	▪ Sefydliadau a phartneriaid eraill yn y Trydydd Sector
▪ Awdurdodau lleol	
▪ Partneriaethau dysgu oedolion yn y gymuned, yn rhanbarthol ac yn lleol	

Mae'r Sefydliad yn cydnabod pwysigrwydd y perthnasoedd hyn ac mae'n cyfathrebu ac yn cydweithio'n rheolaidd â rhanddeiliaid. Mae'n gwerthfawrogi'n arbennig ymdrechion gwirfoddol ei swyddogion Canghennau a chadeiryddion Fforymau Rhanbarthol wrth ehangu natur ddemocrataidd strwythurau'r Sefydliad.

5.1 Cydraddoldeb ac Amrywiaeth

Mae'r Sefydliad yn cydnabod bod gwahaniaethu, rhagfarn ac anfantais yn bodoli yn y gymdeithas sydd ohoni, a bod grwpiau ac unigolion wedi cael eu trin yn annheg am resymau sy'n cynnwys rhywedd, tarddiad ethnig, hil, cenedligrwydd, statws anabled, statws priodasol neu deuluol, cyfeiriadedd rhywiol, oedran a chrefydd. Rydym yn ymrwymo i wneud ein cyfraniad at helpu i ddileu hyn trwy weithio'n gadarnhaol er mwyn hybu cymdeithas fwy cynhwysol. Ein nod a'n hymrwymiad yw cynnig ein holl wasanaethau a'n cyfleoedd am swyddi mewn modd teg a chyfiawn.

Mae gwerthoedd AOC|ALW yn pwysleisio egwyddor cyfiawnder a bwriad hynny yw ymestyn cyfleoedd addysgol i bob dysgwr a darpar ddysgwr, waeth beth fo'u dosbarth cymdeithasol, oedran, anabled neu anhawster dysgu, rhywedd, cyfeiriadedd rhywiol, hil, lliw, iaith a diwylliant, credoau crefyddol, statws economaidd neu statws priodasol. Ymrwymir bob amser i ddiwallu anghenion a chyflawni dyheadau unigolion, a gwella'u sgiliau, o fewn y profiad dysgu ac yn y gweithle. Mae'r Sefydliad yn cydnabod hefyd fod addysg yn galluogi cynnydd unigolion a

chymunedau fel ei gilydd, trwy gyfraniad unigolion ymwybodol ac ymroddgar, ac mae'n ystyried bod ei gydnabyddiaeth o bwrpas cymdeithasol addysg yn rhan anhepgor o'i ymrwymiad i gyfleoedd cyfartal.

Polisi'r Sefydliad yw cymryd pob cam rhesymol i gyflogi a dyrchafu cyflogeion ar sail eu sgiliau. Mae monitro cyson a dadansoddiad rheolaidd o'r data a gesglir o ganlyniad i fonitro amrywiaeth yn sylfaen i gamau gweithredu priodol i ddileu gwahaniaethu uniongyrchol ac anuniongyrchol anghyfreithlon, ac annog cyfleoedd cyfartal. Mae'r Sefydliad yn ystyried pob cais am swydd gan bobl anabl, gan ystyried tueddfryd yr unigolion sydd dan sylw. Os bydd cyflogai presennol yn dod yn anabl, gwneir pob ymdrech i sicrhau y gall barhau i weithio i AOC|ALW. Polisi'r Sefydliad yw darparu hyfforddiant, cyfleoedd i ddatblygu gyrfa a chyfleoedd am ddirchafiad, sydd, hyd ag y gellir sicrhau hynny, yn union fel y rhai a gynigir i gyflogeion eraill. Mae'r Sefydliad yn gwneud ei orau glas i sicrhau bod unrhyw broblemau a wynebir gan gyflogeion anabl neu gyflogeion anabl posibl yn cael eu lleihau.

Mae gan grŵp Diogelu, Cydraddoldeb ac Amrywiaeth y Sefydliad gyfrifoldeb am ddatblygu, gweithredu ac adolygu'r holl faterion, a chynnydd yn ymwneud â diogelu, cydraddoldeb ac amrywiaeth, yn unol â deddfwriaeth a dyletswyddau statudol. Mae'r grŵp yn cyfarfod bob tymor ac yn adrodd i'r Pwyllgor Profiad y Dysgwyr.

5.2 Datganiad ynghylch anabled

Fel rhan o'i ymrwymiad i Gydraddoldeb ac Amrywiaeth, mae'r Sefydliad yn ceisio sicrhau bod y sawl sydd ag anabledau yn cael mynediad llawn at ei gyrsiau a'i gyfarfodydd. I'r graddau y bo hynny'n rhesymol ymarferol, mae'n gwneud trefniadau i sicrhau bod myfyrwyr sydd ag anabledau yn gallu elwa'n llawn o'i weithgareddau, trwy sicrhau bod y cyfryngau a'r cymorth angenrheidiol yn cael eu darparu, a bod mynediad i adeiladau lle cynhelir ei gyrsiau yn bosibl. Fodd bynnag, darperir cyrsiau gan amlaf ar safleoedd nad yw AOC|ALW yn berchen arnynt. Yn y sefyllfaoedd hyn, bydd y Sefydliad yn gweithio gyda darparwyr safleoedd i ddarparu mynediad cyfartal, ble bynnag y bo modd. Os nad oes mynediad cyfartal ar gael mewn lleoliad cymunedol, bydd trefniadau eraill yn cael eu harchwilio, yn ôl yr angen.

5.3 AOC|ALW a'r Iaith Gymraeg

Mae AOC|ALW yn ymrwmo i weledigaeth Llywodraeth Cymru ynghylch Cymru wirioneddol ddwyieithog, yn unol â'r hyn a amlinellir yn y ddogfen **Cymraeg 2050**, sef strategaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer y Gymraeg (2018). Mae hon yn amlinellu ei gweledigaeth i gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg a'r defnydd o'r Gymraeg erbyn y flwyddyn 2050. Mae'n weledigaeth y mae AOC|ALW yn gwbl ymroddedig iddi. Bydd AOC|ALW yn gweithio i sicrhau bod y Gymraeg yn cael ei thrin yn hollol gyfartal â'r Saesneg. Bydd safonau a bennir ynghylch y gwasanaethau a ddarperir yn y ddwy iaith yn glir a chyson, a byddant yn ymdrechu i fod yn rhesymol a chymesur, i adlewyrchu Sefydliad addysgol ar gyfer Cymru gyfan. Bydd monitro rheolaidd yn sicrhau cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg.

Yn ogystal â gwella dysgu a gwybodaeth trwy gyfranogi mewn addysg a hyfforddiant, mae AOC|ALW yn ymrwmo i wella ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o'r Gymraeg a threftadaeth a diwylliant Cymru ym mhob agwedd ar ei fusnes a'i wasanaethau. Mae AOC|ALW yn cefnogi'n llawn yr egwyddor o weithle dwyieithog, ac mae wedi sefydlu'r mecanweithiau gofynnol i annog hyrwyddo, defnyddio a gwella sgiliau iaith Gymraeg ei weithlu.

Mae grŵp Cymraeg a Dwyieithrwydd y Sefydliad yn parhau i gydlynu a monitro amrywiaeth eang y gweithgareddau sy'n ofynnol i gyflawni nodau strategol y sefydliad, a bodloni gofynion statudol o ran y Gymraeg a Dwyieithrwydd.

5.4 Datgelu gwybodaeth i archwilwyr

Mae'r aelodau oedd yn dal swyddi ar adeg cymeradwyo'r adroddiad hwn yn cadarnhau, hyd y gwyddant hwy, nad oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol sy'n anhysbys i archwilwyr AOC|ALW; ac mae pob aelod wedi cymryd y camau y dylent fod wedi'u cymryd i fod yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol a chanfod a yw archwilwyr y Sefydliad yn ymwybodol o'r wybodaeth honno.

Cymeradwywyd trwy orchymyn aelodau'r Cyngor ar 26 Mawrth 2020 a llofnodwyd ar ei ran gan:

John Graystone
Cadeirydd y Llywodraethwyr

.....

Cynghorwyr proffesiynol

Archwilwyr allanol:

BTP Associates, Merthyr Tudful

Bancwyr:

Handelsbanken, Caerdydd

Archwilwyr mewnol:

TIAA, Caerdydd

Cyfreithwyr:

Eversheds Sutherland, Caerdydd

Datganiad ynghylch Llywodraethu Corfforaethol a Rheolaeth Fewnol

Mae'r Sefydliad yn ymrwymo i arddangos yr arferion gorau ym mhob agwedd o lywodraethu corfforaethol.

Mae'r crynodeb hwn yn disgrifio dull y Sefydliad o weithredu'r egwyddorion a amlinellir yng Nghod Llywodraethu Corfforaethol y DU a gyhoeddwyd gan y Cyngor Adrodd Ariannol yng Ngorffennaf 2018. Ei bwrpas yw helpu darllenwyr y cyfrifon i ddeall sut mae'r egwyddorion wedi'u gweithredu.

Ym marn y Cyngor, mae'r Sefydliad yn cydymffurfio â holl ofynion y Cod i'r graddau y maent yn berthnasol i'r Sector Addysg Bellach, ac mae wedi cydymffurfio â hwy trwy gydol y flwyddyn yn diwedd 31 Gorffennaf 2019.

Y CYNGOR

Rhestrir isod yr aelodau a fu'n gwasanaethu ar y Cyngor yn ystod y flwyddyn:-

Enw	Statws / Categori	Dyddiad Derbyn (os yw ar ôl 1 Awst 2018) neu Ddyddiad Ymddiswyddo	Aelod o'r Pwyllgor	Cyfarfodydd y Cyngor a fynychwyd (allan o 6 i gyd)
John Graystone	Cadeirydd; Penodedig		Chwilio (Cadeirydd)	6
Toni Schiavone	Llywodraethwr Rhanbarthol Etholedig; Is-gadeirydd		Adnoddau, Chwilio	6
Sonia Reynolds	Llywodraethwr Rhanbarthol Etholedig; Is-gadeirydd		Archwilio, Chwilio	3
David Elis-Williams	Llywodraethwr Rhanbarthol Etholedig		Adnoddau (Cadeirydd)	6
Chris Franks	Llywodraethwr Aelodau Etholedig		Archwilio (Cadeirydd)	6
Gerry Jenson	Penodedig		Profiad y Dysgwyr (Cadeirydd)	0
Cathy Clark	Dysgwr-Llywodraethwr		Profiad y Dysgwyr	6
June Jeremy	Llywodraethwr Staff	Ymddiswyddodd 9 Hydref 2018	Adnoddau	0 (o 1)
Heather Willbourn	Llywodraethwr Rhanbarthol Etholedig	Ymddiswyddodd 10 Rhagfyr 2018	Adnoddau	0 (o 2)
Caroline Davies	Llywodraethwr Rhanbarthol Etholedig		Profiad y Dysgwyr, Chwilio	5
Gayle Hudson	Penodedig	Ymddiswyddodd 31 Mawrth 2019	Profiad y Dysgwyr	3 (o 4)
Iwan Hywel	Penodedig		Adnoddau	3
Dafydd Rhys	Llywodraethwr Staff		Profiad y Dysgwyr	4
Nick Taylor	Llywodraethwr Rhanbarthol Etholedig		Adnoddau	1
Julie Cook	Penodedig		Profiad y Dysgwyr	2
Guy Wallace Smith	Penodedig		Archwilio	1
Jenni Jones-Annetts	Dysgwr-Llywodraethwr		Profiad y Dysgwyr	6
Stephen Nicholls	Dysgwr-Llywodraethwr		Adnoddau	5
Gareth Cork	Llywodraethwr Staff	26 Hydref 2018	Adnoddau	5 (o 5)

Suzanne Samuel	Penodedig	5 Tachwedd 2018	Profiad y Dysgwyr	4 (o 5)
Daryl Leeworthy	Llywodraethwr Rhanbarthol Etholedig	15 Ionawr 2019	Adnoddau	3 (o 4)

Mae'r Cyngor yn cael gwybodaeth reolaidd ac amserol ynghylch perfformiad ariannol cyffredinol y Sefydliad, ynghyd â gwybodaeth arall megis perfformiad yn erbyn targedau ariannu, gwariant cyfalaf arfaethedig, materion ynghylch ansawdd a materion yn ymwneud â phersonél, megis rhai sy'n ymwneud ag iechyd a diogelwch a'r amgylchedd. Mae'r Cyngor yn cwrdd o leiaf dair gwaith y flwyddyn, ac yn ystod 2018-19 cyfarfu chwech o weithiau.

Mae'r Cyngor yn gwneud ei waith trwy bedwar pwyllgor: Archwilio, Profiad y Dysgwyr, Adnoddau a Chwilio. Mae gan bob pwyllgor gylch gorchwyl, sydd wedi'i gymeradwyo gan y Cyngor. Mae cofnodion llawn pob cyfarfod o'r Cyngor, ac eithrio'r rhai y bydd y Cyngor yn eu hystyried yn gyfrinachol, ar gael ar wefan y sefydliad neu gan Glerc y Cyngor yn:

Stephen Thomas
Clerc y Cyngor
AOC|ALW
7 Iard y Cowper
Ffordd Curran
Caerdydd
CF10 5NB

Mae Clerc y Cyngor yn cynnal cofrestr o fuddiannau ariannol a phersonol aelodau'r Cyngor. Gellir gweld y gofrestr yn y cyfeiriad uchod.

Gall aelodau'r Cyngor ofyn am gyngor proffesiynol annibynnol ynghylch cyflawni'u dyletswyddau a bydd y Sefydliad yn talu am hynny a gallant droi at Glerc y Cyngor, sy'n atebol i'r Cyngor o ran sicrhau y cydymffurfir â'r holl weithdrefnau a'r rheoliadau perthnasol. Mae penodi, gwerthuso a diswyddo'r Clerc yn faterion i'r Cyngor cyfan. Rhoddir agendâu, papurau ac adroddiadau ffurfiol i'r Cyngor ac aelodau'r Pwyllgor yn brydlon, cyn cyfarfodydd. Caiff aelodau'r Cyngor eu briffio yn ôl y galw hefyd.

Mae gan y Cyngor elfen anweithredol gref ac annibynnol ac nid oes unrhyw unigolyn na grŵp yn llywodraethu ei broses gwneud penderfyniadau: nid oes gan yr un unigolyn reolaeth sylweddol wedi'i chofrestru ar ei gyfer yn Nhŷ'r Cwmniâu. Mae'r Cyngor yn ystyried bod pob un o'i aelodau yn annibynnol ar y rheolwyr ac nid ydynt yn ymwneud ag unrhyw fusnes neu berthynas arall a allai amharu'n sylweddol ar eu gallu i farnu'n annibynnol. Mae'r Pwyllgorau yn cynnwys aelodau'r Cyngor, y mae un ohonynt yn Gadeirydd y Pwyllgor, ac aelodau cyfetholedig. Dyma'r aelodau cyfetholedig a fu'n gwasanaethu yn ystod 2018/19: Paul Charlton, Graham Price (Pwyllgor Archwilio); Jeremy Gass, Derwena Watkin (Pwyllgor Profiad y Dysgwyr); a Susan Roberts (Pwyllgor Adnoddau). Yn ychwanegol, gellir cynnull grwpiau gorchwyl a gorffen eraill yn ôl disgrisiwn y Cyngor.

Mae rolau Cadeirydd y Cyngor a'r Prif Weithredwr wedi'u gwahanu, felly mae eu cyfrifoldebau wedi'u rhannu'n glir.

Cyfansoddiad y Cyngor

Pan fabwysiadwyd Erthyglau Cymdeithasu diwygiedig adeg ail-enwi'r Sefydliad, ffurfiwyd Cyngor newydd hefyd. Roedd y rhan fwyaf o aelodau'r Cyngor hyd at 31 Mawrth 2017 wedi'u penodi i'w rolau. O 1 Ebrill 2017, roedd 12 o aelodau etholedig (wedi'u henwebu'n amrywiol gan Fforymau Rhanbarthol, aelodau unigol, dysgwyr a staff) a hyd at 8 o aelodau penodedig. Mae'r Cyngor yn gyfrifol am sicrhau bod hyfforddiant priodol yn cael ei ddarparu i'w aelodau fel y bo'r angen. Mae'r Cyngor yn cydymffurfio â Chod Llywodraethu Da ar gyfer Colegau yng Nghymru 2016.

Datganiad ynghylch Llywodraethu Corfforaethol a Rheolaeth Fewnol (parhau)

Pwyllgor Archwilio

Mae'r Pwyllgor Archwilio yn cynnwys tri o aelodau'r Cyngor (ond nid y Cadeirydd, dysgwr-lywodraethwyr nac aelodau'r Pwyllgor Adnoddau). Mae'r Pwyllgor yn gweithredu yn unol â chylch gorchwyl ysgrifenedig a gymeradwywyd gan y Cyngor.

Mae'r Pwyllgor Archwilio yn cwrdd unwaith y tymor ac mae'n darparu fforwm ar gyfer adroddiadau gan archwilwyr mewnol ac allanol AOC|ALW, ac mae ganddynt hawl i drafod yn annibynnol â'r Pwyllgor, heb i reolwyr AOC|ALW fod yn bresennol, os bydd angen hynny. Bydd y Pwyllgor hefyd yn cael ac yn ystyried adroddiadau gan y Comisiwn Elusennau a Llywodraeth Cymru os byddant yn effeithio ar fusnes AOC|ALW.

Mae archwilwyr mewnol y Sefydliad yn monitro'r systemau rheolaeth fewnol, y rheolaethau rheoli risgiau a'r prosesau llywodraethu yn unol â chynllun mewnbwn cytûn, ac yn hysbysu'r rheolwyr a'r Pwyllgor Archwilio am eu canfyddiadau.

Mae'r rheolwyr yn gyfrifol am weithredu argymhellion archwilio cytûn, a bydd archwilwyr mewnol yn cynnal adolygiadau dilynol rheolaidd i sicrhau bod unrhyw argymhellion o'r fath wedi cael eu gweithredu.

Bydd y Pwyllgor Archwilio hefyd yn cynghori'r Cyngor ynghylch penodi archwilwyr mewnol, rheoleidd-dra a datganiadau ariannol, ac ynghylch eu tâl am waith archwilio a gwaith nad yw'n gysylltiedig ag archwilio.

Mae'r Pwyllgor Chwilio yn gyfrifol am oruchwylio penodi aelodau'r Cyngor, gan wneud argymhellion i'r Cyngor llawn i lenwi'r lleoedd gwag sy'n bodoli. Mae'r Categoriâu Amrywiaeth a'r Matrics Sgiliau ar gyfer Llywodraethwyr, sy'n ffurfio rhan o Reolau Sefydlog y Sefydliad, yn llywio arferion recriwtio'r Pwyllgor Chwilio. Penodwyd pob un o'r llywodraethwyr yn 2018/19 drwy gymhwyso'r normau hyn.

RHEOLAETH FEWNOL

Cwmpas y cyfrifoldeb

Mae'r Cyngor yn gyfrifol yn y pen draw am system reolaeth fewnol y Sefydliad ac am adolygu ei heffeithiolrwydd. Fodd bynnag, cynllunnir system o'r fath i reoli yn hytrach na dileu'r risg o fethu cyflawni amcanion y busnes, a gall ddarparu sicrwydd rhesymol yn unig, nid sicrwydd llwyr, rhag camdatganiadau neu golledion sylweddol.

Mae'r Cyngor wedi dirprwyo'r cyfrifoldeb beunyddiol i'r Prif Weithredwr, fel y Swyddog Cyfrifyddu, am gynnal system gadarn o reolaeth fewnol sy'n cynorthwyo â'r gwaith o gyflawni polisiau, nodau ac amcanion y Sefydliad, tra'n diogelu'r asedau a'r arian cyhoeddus y mae'n gyfrifol yn bersonol amdanynt, yn unol â'r cyfrifoldebau a bennwyd iddo ef neu iddi hi yn y Memorandwm Ariannol rhwng y Sefydliad a Llywodraeth Cymru. Mae ef neu hi hefyd yn gyfrifol am hysbysu'r Cyngor am unrhyw wendidau neu fethiannau sylweddol gan AOC|ALW o ran rheolaeth fewnol.

Pwrpas y system rheolaeth fewnol

Mae'r system rheolaeth fewnol yn darparu sicrwydd rhesymol, nid sicrwydd llwyr, ynghylch effeithiolrwydd ac mae'n seiliedig ar broses barhaus sydd wedi'i chynllunio i nodi a blaenoriaethu'r risgiau a allai atal polisiau, nodau ac amcanion y Sefydliad rhag cael eu cyflawni, i werthuso'r tebygolrwydd y gwireddir y risgiau hynny a'r effaith petaent yn cael eu gwireddu, ac i'w rheoli'n effeithlon, yn effeithiol ac yn economaidd. Mae'r system rheolaeth fewnol wedi bod yn ei lle yn y flwyddyn yn diwedd 31 Gorffennaf 2019 a hyd at ddyddiad cymeradwyo'r adroddiad blynyddol a'r cyfrifon.

Datganiad ynghylch Llywodraethu Corfforaethol a Rheolaeth Fewnol (parhau)

Y gallu i ymdopi â risg

Mae'r Cyngor wedi adolygu'r risgiau allweddol sy'n wynebu'r Sefydliad, ynghyd â'r rheolaethau gweithredol, ariannol a chydymffurfio a weithredir i liniaru'r risgiau hynny. Mae'r Cyngor o'r farn bod proses ffurfiol barhaus yn ei lle i nodi, gwerthuso a rheoli risgiau sylweddol y Sefydliad. Caiff y broses hon ei hadolygu'n rheolaidd gan y Sefydliad.

Y fframwaith risgiau a rheolaethau

Mae'r system rheolaeth fewnol yn seiliedig ar fframwaith o wybodaeth reoli reolaidd, gweithdrefnau gweinyddol yn cynnwys gwahanu cyfrifoldebau, a system o ddirprwyo ac atebolrwydd. Yn benodol, mae'n cynnwys:

- Systemau cyllidebau cynhwysfawr â chyllideb flynyddol, sy'n cael ei hadolygu a'i chytuno gan y corff llywodraethu
- Adolygiadau rheolaidd gan y corff llywodraethu o adroddiadau ariannol rheolaidd a blynyddol sy'n nodi'r perfformiad ariannol o gymharu â rhagolygon
- Gosod targedau i fesur perfformiad ariannol a mathau eraill o berfformiad
- Canllawiau rheoli buddsoddiadau cyfalaf wedi'u diffinio'n glir
- Mabwysiadu disgyblaethau rheoli prosiectau ffurfiol, lle bo hynny'n briodol.

Mae gan y Sefydliad wasanaeth archwilio mewnol, sy'n gweithredu yn unol â gofynion Llywodraeth Cymru. Caiff gwaith y gwasanaeth archwilio mewnol ei lywio gan ddadansoddiad o'r risgiau sy'n wynebu'r Sefydliad, ac mae cynlluniau archwilio mewnol blynyddol yn seiliedig ar y dadansoddiad hwn. Caiff y dadansoddiad o risgiau a'r cynlluniau archwilio mewnol eu cymeradwyo gan y Cyngor yn dilyn argymhellid gan y Pwyllgor Archwilio. O leiaf unwaith y flwyddyn, bydd Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio yn rhoi adroddiad i'r Cyngor ynghylch gweithgarwch archwilio mewnol yn y Sefydliad. Mae'r adroddiad yn cynnwys barn annibynnol yr Archwilydd Mewnol ynghylch digonolrwydd ac effeithiolrwydd system y Sefydliad o reoli risgiau, ei rheolaethau a'i phrosesau llywodraethu.

Adolygu effeithiolrwydd

Fel y Swyddog Cyfrifyddu, mae gan y Prif Weithredwr gyfrifoldeb am adolygu effeithiolrwydd y system rheolaeth fewnol. Caiff yr adolygiad hwnnw o effeithiolrwydd y system o reolaeth fewnol ei lywio gan:

- Waith yr archwilwyr mewnol
- Gwaith y rheolwyr gweithredol yn y Sefydliad sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal y fframwaith rheolaeth fewnol
- Sylwadau a wneir gan archwilwyr allanol y Sefydliad ac archwilwyr Llywodraeth Cymru yn eu llythyrau at reolwyr ac mewn adroddiadau eraill.

Mae'r Prif Weithredwr wedi cael cyngor ynghylch goblygiadau canlyniad ei (h)adolygiad o effeithiolrwydd y system rheolaeth fewnol gan y Pwyllgor Archwilio, sy'n goruchwyllo gwaith yr archwilydd mewnol, ac mae cynllun i ddatrys gwendidau a sicrhau gwelliannau parhaus i'r system yn ei lle.

Bydd yr Uwch Dîm Rheoli yn cael adroddiadau sy'n amlinellu dangosyddion perfformiad a risgiau allweddol, a byddant yn ystyried materion posibl ynghylch rheolaeth a ddaw i'w sylw yn sgil dulliau rhybuddio cynnar, sydd wedi'u hymgorffori o fewn y rhanbarthau ac wedi'u hategu gan hyfforddiant ymwybyddiaeth o risgiau. Bydd yr Uwch Dîm Rheoli a'r Pwyllgor Archwilio hefyd yn cael adroddiadau rheolaidd gan archwilwyr mewnol, sy'n cynnwys argymhellion ynghylch gwella. Mae rôl y Pwyllgor Archwilio yn y maes hwn wedi'i gyfyngu i adolygiad ar lefel uchel o drefniadau rheolaeth fewnol. Mae agenda'r Cyngor yn cynnwys eitem reolaidd ynghylch ystyried risgiau a'u rheoli, a bydd yn cael adroddiadau ynghylch hynny gan yr Uwch Dîm Rheoli a'r Pwyllgor Archwilio. Mae'r pwyslais ar gael y lefel sicrwydd berthnasol, nid adrodd arnynt trwy eithriad yn unig.

Datganiad ynghylch Llywodraethu Corfforaethol a Rheolaeth Fewnol (parhau)

BUSNES GWEITHREDOL

Ar ôl gwneud ymholiadau priodol, mae'r Cyngor yn ystyried bod gan y Sefydliad adnoddau digonol i barhau i weithredu hyd y gellir rhagweld hynny. Oherwydd hynny, mae'n parhau i ddefnyddio sail busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol.

Cymeradwywyd trwy orchymyn aelodau'r Sefydliad ar 26 Mawrth 2020 a llofnodwyd ar ei ran gan:

John Graystone
Cadeirydd y Llywodraethwyr

Kathryn Robson
Prif Weithredwr

.....

.....

Datganiad y Corff Llywodraethu ynghylch rheoleidd-dra, priodoldeb a cydymffurfiaeth y Sefydliad â thelerau ac amodau ariannu'r Corff Ariannu

Mae'r Sefydliad wedi ystyried ei gyfrifoldeb i hysbysu Llywodraeth Cymru am afreoleidd-dra, amhriodoldeb a diffyg cydymffurfiaeth sylweddol â thelerau ac amodau ariannu Llywodraeth Cymru, o dan y Memorandwm Ariannol sydd yn ei le rhwng y Sefydliad a Llywodraeth Cymru. Yn rhan o'n hystyriaeth, rhoesom ystyriaeth briodol i ofynion y Memorandwm Ariannol.

Ar ran y Sefydliad, cadarnhawn ein bod, yn dilyn ymholi priodol a hyd eithaf ein gwybodaeth, yn gallu nodi unrhyw ddefnydd afreolaidd neu amhriodol sylweddol o gyllid gan y Sefydliad, neu ddiffyg cydymffurfio sylweddol â thelerau ac amodau ariannu Llywodraeth Cymru o dan Femorandwm Ariannol y Sefydliad.

Cadarnhawn na ddarganfuwyd unrhyw enghraifft o afreoleidd-dra, amhriodoldeb na diffyg cydymffurfio â thelerau ac amodau ariannu sylweddol hyd yn hyn. Pe nodir unrhyw enghreifftiau yn dilyn dyddiad y datganiad hwn, hysbysir Llywodraeth Cymru am y rhain.

John Graystone
Cadeirydd y Llywodraethwyr

Kathryn Robson
Prif Weithredwr

.....

.....

Datganiad ynghylch Cyfrifoldebau Aelodau Cyngor y Sefydliad

Mae'n ofynnol i Aelodau Cyngor y Sefydliad gyflwyno datganiadau ariannol wedi'u harchwilio am bob blwyddyn ariannol.

O fewn telerau ac amodau'r Memorandwm Ariannol y cytunodd Llywodraeth Cymru a'r Sefydliad arno, mae'n ofynnol i'r Sefydliad, drwy ei Brif Weithredwr, baratoi datganiadau ariannol ar gyfer pob blwyddyn ariannol yn unol â *Datganiad o Arferion a Argymhellir – Cyfrifyddu ar gyfer Sefydliadau Addysg Bellach ac Uwch 2015*, Cyfraith Cwmnïau a Chyfarwyddyd ynghylch Cyfrifon a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru, sy'n rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa'r Sefydliad a'r canlyniad ar gyfer y flwyddyn honno.

Wrth baratoi'r datganiadau ariannol, mae'n ofynnol i'r Sefydliad:

- ddewis polisiau cyfrifyddu priodol a'u gweithredu'n gyson
- arfer barn ac amcangyfrifon cadarn sy'n rhesymol ac yn ofalus
- nodi a ddilynwyd Safonau Cyfrifyddu cymwys, yn amodol ar unrhyw wyriadau perthnasol a ddatgelwyd ac a esboniwyd yn y datganiadau ariannol
- paratoi datganiadau ariannol ar sail busnes gweithredol, oni bai ei bod yn amhriodol tybio y bydd y Sefydliad yn parhau i weithredu.

Mae'r Sefydliad yn gyfrifol am gadw cofnodion cyfrifyddu priodol sy'n datgelu â chywirdeb rhesymol, ar unrhyw adeg, beth yw sefyllfa ariannol y Sefydliad, ac yn ei alluogi i sicrhau bod y datganiadau ariannol yn cydymffurfio â Deddf Cwmnïau 2006. Mae'n gyfrifol am gymryd camau sy'n rhesymol agored iddo er mwyn diogelu asedau'r Sefydliad ac atal a chanfod twyll ac anghysondebau eraill.

Cyfrifoldeb y Sefydliad yw cynnal a chadw ei wefan a chywirdeb y wefan. Nid yw'r gwaith a wneir gan yr archwilwyr yn cynnwys ystyried y materion hyn, ac felly, nid yw'r archwilwyr yn derbyn unrhyw gyfrifoldeb am unrhyw newidiadau a allai fod wedi digwydd i'r datganiadau ariannol ers iddynt gael eu cyflwyno gyntaf ar y wefan. Gall deddfwriaeth yn y Deyrnas Unedig sy'n rheoli paratoi a dosbarthu datganiadau ariannol fod yn wahanol i ddeddfwriaeth mewn awdurdodaethau eraill.

Mae Aelodau'r Cyngor yn gyfrifol am sicrhau bod gwariant ac incwm yn cael eu defnyddio at y dibenion a fwriadwyd gan yr arianwyr a bod y trafodion ariannol yn cydymffurfio â gofynion yr awdurdodau sy'n eu rheoli. Yn ogystal, maent yn gyfrifol am sicrhau bod arian gan Lywodraeth Cymru yn cael ei ddefnyddio'n gyfan gwbl yn unol â'r Memorandwm Ariannol â Llywodraeth Cymru ac unrhyw amodau eraill y gall Llywodraeth Cymru eu rhagnodi o bryd i'w gilydd. Rhaid i Aelodau'r Cyngor sicrhau bod dulliau rheoli arian a rheolaethau priodol yn eu lle er mwyn diogelu arian cyhoeddus ac arian arall ac i sicrhau eu bod yn cael eu defnyddio'n iawn. Yn ogystal, mae Aelodau'r Cyngor yn gyfrifol am sicrhau rheolaeth economaidd, effeithlon ac effeithiol o adnoddau a gwariant y Sefydliad, fel na fydd y buddion a ddylai ddeillio o ddefnydd Llywodraeth Cymru o arian cyhoeddus yn cael eu peryglu.

Yn unol â Chyfraith Cwmnïau, fel Aelodau'r Cyngor, rydym yn ardystio'r canlynol:

- cyn belled ag yr ydym yn ymwybodol, nid oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad yw archwilwyr y cwmni yn ymwybodol ohoni; ac
- fel Aelodau o Gyngor y Sefydliad, rydym wedi cymryd yr holl gamau angenrheidiol er mwyn sicrhau ein bod yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol ac i gadarnhau bod archwilwyr y Sefydliad yn ymwybodol o'r wybodaeth honno.

Mae Aelodau'r Cyngor yn ymwybodol bod gan y Sefydliad gyfrifoldeb o dan y Ddeddf Elusennau i ddangos bod ganddo nodau elusennol sy'n bodloni'r gofyniad budd cyhoeddus ac sydd felly yn elusennol. Mae Aelodau'r Cyngor yn cadarnhau eu bod wedi rhoi sylw priodol i ganllawiau'r Comisiwn Elusennau ar fudd cyhoeddus wrth ystyried, cynllunio a gweithredu gweithgareddau'r elusen, ac wrth arfer eu pwerau a'u dyletswyddau y mae'r canllawiau yn berthnasol iddynt, a'u bod wedi cydymffurfio â'r ddyletswydd o dan Adran 4 Ddeddf Elusennau 2006. Fel Cyngor, rydym yn credu bod amcanion y Sefydliad i hyrwyddo addysg, yn arbennig ar gyfer pobl ifanc ac oedolion, yng Nghymru, yn elusennol ac er budd y cyhoedd. Yn ychwanegol, yn ein barn ni, nid oes unrhyw anfantais neu niwed yn deillio o'r gwaith a wneir gan y Sefydliad, ac nid ydym yn ymwybodol o unrhyw farn gyffredin ymysg eraill y gallai anfantais neu niwed o'r fath ddigwydd.

Datganiad ynghylch Cyfrifoldebau Aelodau Cyngor y Sefydliad (parhau)

Paratowyd yr adroddiad hwn yn unol â'r Datganiad o Arferion a Argymhellir – Cyfrifyddu ar gyfer Sefydliadau Addysg Bellach ac Uwch 2015, a Deddf Cwmnïau 2006.

Cymeradwywyd trwy orchymyn Aelodau Cyngor y Sefydliad ar 26 Mawrth 2020 a llofnodwyd ar ei ran gan:

John Graystone
Cadeirydd y Llywodraethwyr

.....

Adroddiad yr Archwilwyr Annibynnol i Gorff Llywodraethu (Cyngor) Addysg Oedolion Cymru | Adult Learning Wales

CWMNI CYFYNGEDIG TRWY WARANT - 3109524

Adroddiad ar yr archwiliad o'r datganiadau ariannol

Barn

Yn ein barn ni, mae datganiadau ariannol Addysg Oedolion Cymru | Adult Learning Wales:

- yn rhoi darlun gwir a theg o gyflwr materion y Sefydliad fel yr oeddent ar 31 Gorffennaf 2019 ac o incwm a gwariant y sefydliad a'i lifoedd arian am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny;
- wedi cael eu paratoi'n briodol yn unol ag Arfer Cyfrifyddu a Dderbynnir yn Gyffredinol yn y Deyrnas Unedig (Safonau Cyfrifyddu'r Deyrnas Unedig, yn cynnwys FRS 102 "Y Safon Adrodd Ariannol sy'n gymwys yn y DU a Gweriniaeth Iwerddon", a'r gyfraith berthnasol);
- wedi cael eu paratoi'n briodol yn unol â gofynion y Datganiad o Arferion a Argymhellir – Cyfrifyddu ar gyfer Sefydliadau Addysg Bellach ac Uwch; ac
- wedi cael eu paratoi'n briodol yn unol â Chyfarwyddyd ynghylch Cyfrifon a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru.

Rydym wedi archwilio'r datganiadau ariannol a gynhwyswyd yn yr Adroddiad Blynyddol a'r Datganiadau Ariannol am y flwyddyn yn diweddau 31 Gorffennaf 2019 (yr "Adroddiad Blynyddol"), sy'n cynnwys y Fantolen fel ag yr oedd ar 31 Gorffennaf 2019; y Datganiad o Incwm Cynhwysfawr am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; y Datganiad o Newidiadau mewn Cronfeydd am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; y Datganiad Llifoedd Arian am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; a'r nodiadau i'r datganiadau ariannol, sy'n cynnwys crynodeb o bolisiau cyfrifyddu arwyddocaol a gwybodaeth esboniadol arall.

Sail y farn

Cynhaliom ein harchwiliad yn unol â'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU ("ISAs (UK)") a'r gyfraith berthnasol. Disgrifir ein cyfrifoldebau o dan Safonau Archwilio Rhyngwladol y DU ymhellach yn yr adran ar gyfrifoldebau'r Archwilwyr am yr archwiliad o'r datganiadau ariannol yn ein hadroddiad. Credwn fod y dystiolaeth archwilio a gawsom yn ddigonol a phriodol i ddarparu sail i'n barn.

Annibyniaeth

Rydym wedi parhau'n annibynnol ar y sefydliad yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'n harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, sy'n cynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rydym wedi cyflawni ein cyfrifoldebau moesegol yn unol â'r gofynion hyn.

Casgliadau yn ymwneud â busnes gweithredol

Nid oes gennym unrhyw beth i'w adrodd o ran y materion canlynol y mae Safonau Archwilio Rhyngwladol y DU yn ei gwneud yn ofynnol i ni gyflwyno adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol:

- nid yw defnydd y Corff Llywodraethu o'r sail gyfrifyddu busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol; neu
- nid yw'r Corff Llywodraethu wedi datgelu yn y datganiadau ariannol unrhyw ansicrwydd perthnasol a nodwyd a all fwrw amheuaeth sylweddol dros allu'r sefydliad i barhau i fabwysiadu sail gyfrifyddu busnes gweithredol am gyfnod o ddeuddeg mis o leiaf o'r dyddiad pan awdurdodir cyhoeddi'r datganiadau ariannol.

Adroddiad yr Archwilwyr Annibynnol i Gorff Llywodraethu (Cyngor) Addysg Oedolion Cymru | Adult Learning Wales (parhau)

Fodd bynnag, gan na ellir rhagweld holl ddigwyddiadau neu amodau'r dyfodol, nid yw'r datganiad hwn yn warantiad o allu'r sefydliad i barhau fel busnes gweithredol.

Adrodd ar wybodaeth arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys yr holl wybodaeth yn yr Adroddiad Blynyddol, heblaw am y datganiadau ariannol ac adroddiad ein harchwilwyr arnynt. Nid yw'r Corff Llywodraethu yn gyfrifol am y wybodaeth arall. Nid yw ein barn am y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall ac, yn unol â hynny, nid ydym yn mynegi unrhyw farn archwilio, nac, ac eithrio i'r graddau y datgenir hynny'n benodol yn yr adroddiad hwn, unrhyw fath o sicrwydd ar hynny.

Mewn cysylltiad â'n harchwiliad o'r datganiadau ariannol, ein cyfrifoldeb ni yw darllen y wybodaeth arall ac, wrth wneud hynny, ystyried a oes anghysondeb perthnasol rhwng y wybodaeth arall a'r datganiadau ariannol neu'r wybodaeth a ddysgwyd gennym yn yr archwiliad, neu a yw'n ymddangos fel arall bod camddatganiad perthnasol yn y wybodaeth hon. Os ydym yn nodi anghysondeb perthnasol neu gamddatganiad perthnasol, mae'n ofynnol i ni roi gweithdrefnau ar waith i ganfod a oes camddatganiad perthnasol yn y datganiadau ariannol neu gamddatganiad perthnasol o ran y wybodaeth arall. Os deuw'n i'r casgliad, ar sail y gwaith rydym wedi'i wneud, fod camddatganiad perthnasol o ran y wybodaeth arall hon, mae'n ofynnol i ni adrodd am y ffaith honno. Nid oes gennym ddim i adrodd amdano ar sail y cyfrifoldebau hyn.

Cyfrifoldebau am y datganiadau ariannol a'r archwiliad

Cyfrifoldebau'r Corff Llywodraethu am y datganiadau ariannol

Fel yr esbonnir yn llawnach yn y Datganiad o gyfrifoldebau'r Corff Llywodraethu ar dudalennau 19 a 20, mae'r Corff Llywodraethu (sydd hefyd yn gyfarwyddwr y sefydliad at ddibenion cyfraith cwmniâu) yn gyfrifol am baratoi'r datganiadau ariannol yn unol â'r fframwaith cymwys ac am ei fodloni ei hun eu bod yn rhoi darlun gwir a theg. Mae'r Corff Llywodraethu yn gyfrifol hefyd am y fath reolaeth fewnol y maent yn penderfynu ei bod yn angenrheidiol i alluogi paratoi datganiadau ariannol sy'n rhydd rhag camddatganiad perthnasol, boed o ganlyniad i dwyll neu gamgymeriad. Wrth baratoi'r datganiadau ariannol, mae'r Corff Llywodraethu yn gyfrifol am asesu gallu'r sefydliad i barhau'n fusnes gweithredol, gan ddatgelu, fel y bo'n briodol, faterion sy'n gysylltiedig â busnes gweithredol a chan ddefnyddio'r sail gyfrifyddu busnes gweithredol oni bai bod y Corff Llywodraethu naill ai'n bwriadu diddymu'r sefydliad neu roi terfyn ar weithrediadau, neu oni bai nad oes ganddo ddewis realistig arall ond gwneud hynny.

Cyfrifoldebau'r Archwilwyr am archwilio'r datganiadau ariannol

Ein hamcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch a yw'r datganiadau ariannol, yn eu cyfanrwydd, yn rhydd rhag camddatganiad perthnasol, boed o ganlyniad i dwyll neu gamgymeriad, a chyhoeddi adroddiad archwilwyr sy'n cynnwys ein barn. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n warantiad y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio (y DU) bob amser yn canfod camddatganiad perthnasol os oes un. Gall camddatganiadau godi o dwyll neu gamgymeriad a chânt eu hystyried yn berthnasol os, ar eu pennau eu hunain neu gyda'i gilydd, gellid disgwyl yn rhesymol iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd a wneir gan ddefnyddwyr ar sail y datganiadau ariannol hyn. Ceir disgrifiad pellach o'n cyfrifoldebau am archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol yn: www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o adroddiad ein harchwilwyr.

Defnyddio'r adroddiad hwn

Mae'r adroddiad hwn, yn cynnwys y barnau, wedi'i baratoi ar gyfer Corff Llywodraethu y sefydliad yn unig fel corff, yn unol ag erthyglau llywodraethu'r sefydliad ac nid at unrhyw ddiben arall. Nid ydym,

Adroddiad yr Archwilwyr Annibynnol i Gorff Llywodraethu (Cyngor) Addysg Oedolion Cymru | Adult Learning Wales (parhau)

wrth fynegi'r farn hon, yn derbyn nac yn ysgwyddo cyfrifoldeb am unrhyw ddiben arall nac ar gyfer unrhyw unigolyn arall y dangosir yr adroddiad hwn iddo neu a allai gael gafael arno, ac eithrio lle y cytunir yn benodol drwy ein cydsyniad ysgrifenedig ymlaen llaw.

Adrodd gofynnol arall

Barn ar faterion eraill a ragnodir yng Nghod Ymarfer Archwilio Addysg Bellach 2016 a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru

Yn ein barn ni, ym mhob ffordd berthnasol:

- mae arian a wariwyd o grantiau Llywodraeth Cymru a chronfeydd eraill o ba ffynhonnell bynnag a weinyddir gan y Sefydliad at ddibenion penodol wedi cael eu defnyddio'n briodol at y dibenion hynny ac, os yw'n briodol, wedi cael eu rheoli yn unol â'r holl ddeddfwriaeth berthnasol; ac
- mae incwm wedi'i ddefnyddio yn unol â'r memorandwm ariannol â Llywodraeth Cymru.

Huw Baker FCA
Uwch Archwilydd Statudol
Dros ac ar ran:

Btp Associates Ltd
Cyfrifwyr Siartredig
Merthyr Tudful

Dyddiad:

Datganiad o Incwm Cynhwysfawr

INCWM	Nodyn	2019 £'000	2018 £'000
Grantiau Llywodraeth Cymru	2	6,622	5,933
Ffioedd dysgu a chontractau addysg	3	465	497
Grantiau a chontractau eraill	4	93	106
Incwm arall	5	20	25
Incwm Canghennau	6	16	-
Incwm o Fuddsoddi	7	2	2
Incwm Cyllid Pensiwn	8	-	-
Rhoddion a Gwaddolion	9	-	-
Cyfanswm Incwm		7,218	6,563
GWARIANT			
Costau staff	10	5,406	5,078
Treuliau gweithredu eraill	12	1,541	1,467
Dibrisiant	16	182	182
Llog a chostau ariannol eraill	13	18	37
Gwariant Canghennau	12	3	-
Cyfanswm gwariant		7,150	6,764
(Diffyg)/Gwarged cyn enillion a cholledion eraill	15	68	(201)
Elw/(colled) ar waredu asedau		156	-
(Diffyg)/Gwarged cyn treth		224	(201)
Trethiant	14	-	-
(Diffyg)/Gwarged am y flwyddyn		224	(201)
Symudiad yn y Gronfa Ailbriso wrth Gefn	27	-	-
Elw/(colled) ar fuddsoddiadau	17	67	57
Elw/(colled) actiwaraidd mewn perthynas â chynlluniau pensiwn	33	(1,503)	920
Cyfanswm Incwm Cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn		(1,212)	776
Cynrychiolwyd gan:			
Incwm cynhwysfawr cyfyngedig		-	-
Incwm cynhwysfawr anghyfyngedig		(1,279)	719
Incwm cynhwysfawr gwaddolion		67	57
		(1,212)	776

Mae'r datganiad o incwm cynhwysfawr yn ymwneud â gweithgareddau parhaus.

Datganiad o Newidiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn

	Cronfa Incwm a Gwariant wrth Gefn		Cronfa wrth Gefn Gyfyngedig		Cyfanswm £'000
	Gwaddol £'000	Arall £'000	Gwaddol £'000	Arall £'000	
Balans ar 1 Awst 2017	301	610	880	10	1,801
Gwarged/(diffyg) o'r cyfrif incwm a gwariant	-	(201)	-	-	(201)
Incwm cynhwysfawr arall	7	920	50	-	977
Trosglwyddo rhwng y gronfa ailbriso a'r gronfa incwm a gwariant wrth gefn	-	-	-	-	-
Cyfanswm incwm cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn	7	719	50	-	776
Balans ar 31 Gorffennaf 2018	308	1,329	930	10	2,577
Gwarged/(diffyg) o'r cyfrif incwm a gwariant	-	224	-	-	224
Incwm cynhwysfawr arall	9	(1,503)	58	-	(1,436)
Trosglwyddo rhwng y gronfa ailbriso a'r gronfa incwm a gwariant wrth gefn	-	-	-	-	-
Cyfanswm incwm cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn	9	(1,279)	58	-	(1,212)
Balans ar 31 Gorffennaf 2019	317	50	988	10	1,365

Y Fantolen ar 31 Gorffennaf

	Nodyn	2019 £'000	2018 £'000
Asedau anghyfredol			
Asedau Sefydlog Diriaethol	16	908	1,175
Asedau Gwaddolion	17	1,306	1,239
		<u>2,214</u>	<u>2,414</u>
Asedau Cyfredol			
Masnach a symiau eraill sy'n dderbyniadwy	18	398	291
Arian parod ac arian cywerth	25	3,026	2,080
		<u>3,424</u>	<u>2,371</u>
Credydwyr - symiau i'w talu o fewn blwyddyn	19	(1,572)	(1,120)
Asedau Cyfredol Net		<u>1,852</u>	<u>1,251</u>
Cyfanswm asedau llai rhwymedigaethau cyfredol		4,066	3,665
Credydwyr - symiau i'w talu ar ôl mwy na blwyddyn	20	(179)	(198)
Darpariaethau			
Rhwymedigaethau budd-daliadau diffiniedig	21	(2,477)	(834)
Darpariaethau eraill	21	(45)	(56)
		<u>1,365</u>	<u>2,577</u>
Cyfanswm asedau net		1,365	2,577
Cronfeydd wrth Gefn Cyfyngedig			
Gwaddolion	23	989	931
Arall	26	10	10
		<u>999</u>	<u>941</u>
Cronfeydd wrth Gefn Anghyfyngedig			
Gwaddolion	23	317	308
Cyfrif incwm a gwariant	26	49	1,328
Cronfa wrth Gefn Ailbrisio	27	0	0
		<u>366</u>	<u>1,636</u>
Cyfanswm cronfeydd wrth gefn anghyfyngedig		366	1,636
Cyfanswm Cronfeydd wrth Gefn		<u>1,365</u>	<u>2,577</u>

Cymeradwywyd y datganiadau ariannol ar dudalennau 24 - 52 ac fe'u hawdurdodwyd i'w cyhoeddi gan y Corff Llywodraethu ar 26 Mawrth 2020 ac fe'u llofnodwyd ar ei ran ar y dyddiad hwnnw gan:-

John Graystone
Cadeirydd y Llywodraethwyr

Kathryn Robson
Prif Weithredwr

DATGANIAD O LIFOEDD ARIAN PAROD

	2019	2018
Nodyn	£'000	£'000
Llif arian o weithgareddau gweithredu		
Gwarged/(Diffyg) am y flwyddyn	68	(201)
Addasiad ar gyfer eitemau anariannol		
Dibrisiant	16	182
(Cynnydd)/gostyngiad mewn dyledwyr	18	(107)
Cynnydd/(gostyngiad) mewn credydwyr o fewn un flwyddyn	19	452
Cynnydd/(gostyngiad) mewn credydwyr ar ôl un flwyddyn	20	(19)
Cynnydd/(gostyngiad) mewn darpariaethau	21	(11)
Costau pensiwn llai cyfraniadau sy'n daladwy	33	140
207		
Addasiad ar gyfer gweithgareddau buddsoddi neu ariannu		
Llog derbyniadwy	(2)	(2)
Llog taladwy	-	-
Llif arian net o weithgareddau gweithredu	703	259
Llifoedd arian o weithgareddau buddsoddi		
Elw o werthu asedau sefydlog	382	-
Llog derbyniadwy	2	2
Incwm o waddolion	23	13
Taliadau a wnaed i gaffael asedau sefydlog	16	(140)
Taliadau a wnaed i gaffael asedau gwaddol	17	(251)
Elw o werthu asedau gwaddol	17	242
Tynnu o waddolion	23	-
248		(10)
(33)		
Llifoedd arian o weithgareddau ariannu		
Llog a dalwyd	-	-
Benthyciadau diogel newydd	-	-
Ad-daliadau symiau a fenthyciwyd	-	-
0		0
Cynnydd / (gostyngiad) mewn arian parod ac arian cywerth yn y flwyddyn	951	226
Arian parod ac arian cywerth ar ddechrau'r flwyddyn	24	2,121
Arian parod ac arian cywerth ar ddiwedd y flwyddyn	24	3,072
2,121		

Nodiadau i'r Cyfrifon

1. Datganiad ynghylch y polisiau cyfrifyddu a'r technegau amcangyfrif

Mae'r polisiau cyfrifyddu canlynol wedi'u gweithredu'n gyson wrth ddelio ag eitemau a ystyrir yn berthnasol mewn perthynas â'r datganiadau ariannol.

Sail Paratoi'r Cyfrifon

Mae'r datganiadau ariannol hyn wedi eu paratoi yn unol â'r Datganiad o Arferion a Argymhellir: Cyfrifyddu ar gyfer Addysg Bellach ac Uwch 2015 (SORP AB AU 2015), y Cyfarwyddyd ynghylch Cyfrifon Colegau ar gyfer 2018 i 2019 ac yn unol â Safon Adrodd Ariannol 102 – "Y Safon Adrodd Ariannol sy'n berthnasol yn y Deyrnas Unedig a Gweriniaeth Iwerddon" (FRS 102) a Deddf Cwmnïau 2006. Mae'r Sefydliad yn endid budd cyhoeddus ac, felly, mae wedi gweithredu gofynion budd cyhoeddus perthnasol FRS 102.

Mae paratoi datganiadau ariannol yn unol â FRS 102 yn gofyn am ddefnyddio rhai amcangyfrifon cyfrifyddu pwysig. Hefyd, mae'n ei gwneud yn ofynnol i reolwyr arfer eu barn wrth weithredu polisiau cyfrifyddu'r Sefydliad.

Sail y cyfrifyddu

Paratuir y datganiadau ariannol yn unol â'r confensiwn cost hanesyddol fel y'i haddaswyd trwy ailbriso asedau sefydlog penodol.

Sail Cyfuno

Mae'r datganiadau ariannol cyfunol yn cynnwys y Sefydliad a'i Ganghennau am y flwyddyn ariannol hyd at 31 Gorffennaf 2019. Mae trafodion rhwng grwpiau wedi'u dileu a chymhwysir polisiau cyfrifyddu unffurf ar draws y grŵp at ddibenion y datganiadau ariannol cyfunol.

Busnes Gweithredol

Mae gweithgareddau'r Sefydliad, ynghyd â'r ffactorau sy'n debygol o effeithio ar ei ddatblygiad a'i berfformiad yn y dyfodol, wedi'u nodi yn yr Adroddiad Strategol. Mae sefyllfa ariannol y Sefydliad, ei lif arian, ei hylifedd a'i fenthyciadau wedi'u cyflwyno yn y Datganiadau Ariannol a'r Nodiadau ategol.

Nid oes gan y Sefydliad unrhyw fenthyciadau yn weddill i'w talu ar 31 Gorffennaf 2019.

Unodd WEA Cymru â Choleg Cymunedol YMCA Cymru ar 1 Awst 2015 i ffurfio WEA YMCA CC Cymru (y Sefydliad). Cafodd Coleg Cymunedol YMCA Cymru ei ddi-ddymu, a throsglwyddwyd ei asedau a'i rwymedigaethau i'r Sefydliad cyfun. Ar 5 Tachwedd 2016, ailenwyd y Sefydliad yn Addysg Oedolion Cymru | Adult Learning Wales. Mae rhagolygon ac amcanestyniadau ariannol y Sefydliad yn dynodi y bydd yn gallu gweithredu o fewn y cyfleuster a'r cyfamodau presennol hyn hyd y gellir rhagweld hynny.

Yn unol â hynny, mae gan y Sefydliad ddisgwyliad rhesymol bod ganddo adnoddau digonol i barhau i weithredu hyd y gellir rhagweld hynny, ac oherwydd hynny, bydd yn parhau i fabwysiadu sail busnes gweithredol i baratoi ei Ddatganiadau Ariannol.

Datganiad o bolisiau cyfrifyddu (parhau)

Cydnabod incwm

Cyllid grant refeniw

Mae grantiau refeniw'r Llywodraeth yn cynnwys grantiau rheolaidd gan gyrff cyllido a grantiau eraill ac maent wedi'u cynnwys o dan y model cronrus fel a ganiateir gan FRS 102. Caiff grantiau rheolaidd cyrff cyllido eu mesur yn unol ag amcangyfrifon gorau ar gyfer cyfnod yr hyn sy'n dderbyniadwy ac maent yn dibynnu ar y llif incwm penodol dan sylw. Gwneir addasiadau ar gyfer unrhyw dangyflawni yn y Gyllideb Addysg Oedolion ac adlewyrchir hynny yn lefel y grant rheolaidd a nodir yn y cyfrif incwm a gwariant. Caiff yr incwm grant terfynol ei bennu fel arfer trwy broses gysoni diwedd blwyddyn gyda'r corff cyllido wedi i'r flwyddyn ddod i ben, ac yn sgil canlyniadau unrhyw archwiliadau o gyllid.

Mae'r grant rheolaidd gan Lywodraeth Cymru (LIC) yn cynrychioli'r dyraniadau cyllid a briodolir i'r flwyddyn ariannol gyfredol a chaiff ei gredu yn uniongyrchol i'r Datganiad o Incwm Cynhwysfawr.

Lle caiff rhan o grant y llywodraeth ei gohirio, cydnabyddir yr elfen ohiriedig fel incwm gohiriedig o fewn credydwy ac fe'i dyrennir ymhlith credydwy sy'n ddyledus ymhen un flwyddyn a chredydwy sy'n ddyledus wedi mwy nag un flwyddyn, fel y bo'n briodol.

Cydnabyddir grantiau o ffynonellau heblaw'r llywodraeth mewn incwm pan fydd hawl gan y Sefydliad i'r incwm a bydd amodau yn gysylltiedig â pherfformiad wedi'u bodloni. Ystyrir incwm a dderbynnir cyn bodloni amodau perfformiad yn incwm gohiriedig o fewn y credydwy ar y fantolen ac fe'i rhyddheir i incwm wrth i'r amodau gael eu bodloni.

Cyllid grant cyfalaf

Caiff grantiau cyfalaf y llywodraeth eu cyfalafu, eu dal fel incwm gohiriedig a'u cydnabod mewn incwm dros oes ddefnyddiol ddisgwyliedig yr ased, o dan y model cronrus fel a ganiateir gan FRS 102. Caiff grantiau cyfalaf, anlywodraethol, eraill eu cydnabod mewn incwm pan fydd hawl gan y Sefydliad i'r arian, yn amodol ar fodloni unrhyw amodau perfformiad. Caiff incwm a dderbynnir cyn i'r amodau perfformiad gael eu bodloni ei gydnabod fel incwm gohiriedig o fewn y credydwy ar y Fantolen a'i fe'i rhyddheir i incwm wrth i amodau gael eu bodloni.

Incwm o ffioedd

Caiff incwm o ffioedd dysgu ei ddatgan ar ffurf gros, heb ystyried unrhyw wariant nad yw'n ddisgownt, a chaiff ei gydnabod yn y cyfnod y caiff ei dderbyn.

Incwm o fuddsoddi

Caiff yr holl incwm o adneuo tymor byr ei gredu i'r cyfrif incwm a gwariant yn y cyfnod y caiff ei ennill ar sail swm sy'n dderbyniadwy. Caiff incwm o gronfeydd gwaddol diben cyfyngedig sydd heb ei wario yn unol â chyfyngiadau'r gwaddol yn y cyfnod ei drosglwyddo o'r cyfrif incwm a gwariant i incwm cronwedig o fewn cronfeydd gwaddol.

Trefniadau fel asiant

Bydd y Sefydliad, mewn rhai achosion, yn gweithredu fel asiant o ran casglu a thalu'r cronfeydd cymorth yn ôl disgrisiwn, sef Cronfeydd Ariannol Wrth Gefn (FCF). Nid yw'r taliadau cysylltiedig gwerth £1 mil (2018: £4 mil) a gafwyd gan LIC ac a dalwyd yn dilyn hynny i fyfyrwyr wedi'u cynnwys yn incwm a gwariant y Sefydliad, lle y bo'r Sefydliad wedi'i amlygu i'r risg leiaf neu'n mwynhau'r budd economaidd lleiaf yn gysylltiedig â'r trafodyn (nodyn 32).

Lle y bo'r Sefydliad wedi talu trydydd parti yn uniongyrchol, mae'r incwm a'r gwariant cysylltiedig wedi'u cynnwys o fewn incwm a gwariant y Sefydliad (nodyn 32).

Datganiad o bolisiau cyfrifyddu (parhau)

Cyfrifo ar gyfer buddion ôl-gyflogaeth

Caiff buddion ôl-gyflogaeth i weithwyr y Sefydliad eu darparu gan y Cynllun Pensiwn Athrawon (TPS), Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (LGPS), a Chynllun Pensiwn Aviva yn achos rhai o staff blaenorol Coleg Cymunedol YMCA Cymru. Mae TPS ac LGPS yn gynlluniau buddion diffiniedig, sy'n cael eu hariannu'n allanol a'u contractio allan o Ail Gynllun Pensiwn y Wladwriaeth. Mae cynllun Aviva yn gynllun buddion diffiniedig hefyd gydag asedau'r cynllun yn cael eu cadw mewn cronfeydd a weinyddir ar wahân gan ymddiriedolwyr.

Cynllun Pensiwn Athrawon (TPS)

Mae'r TPS yn gynllun nas ariennir. Caiff cyfraniadau i'r TPS eu cyfrifo er mwyn gwasgaru cost pensiynau dros oes waith y cyflogeion yn y Sefydliad yn y fath fodd fel bydd cost pensiynau yn ganran sylweddol wastad o'r gyflogres bensiynadwy bresennol ac yn y dyfodol. Pennir y cyfraniadau hyn gan actiwariaid cymwysedig ar sail prisiadau gan ddefnyddio dull o gyfrifo buddion arfaethedig.

Mae'r TPS yn gynllun pensiwn aml-gyflogwr ac nid oes gwybodaeth ddigonol ar gael i ddefnyddio cyfrifyddu buddion diffiniedig. Felly, mae'r TPS yn cael ei drin fel cynllun cyfraniadau diffiniedig a chaiff y cyfraniadau eu cydnabod fel traul yn y datganiad incwm yn y cyfnodau pan fo cyflogeion yn darparu eu gwasanaeth.

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (LGPS) Caerdydd a'r Fro a Gwynedd

Mae'r LGPS yn gynllun a ariennir. Caiff asedau'r LGPS eu mesur gan ddefnyddio gwerthoedd teg terfynol. Caiff rhwymedigaethau'r LGPS eu mesur gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu credyd uned a'u disgowntio gan ddefnyddio cyfradd adennill gyfredol bond corfforaethol o ansawdd uchel sydd â'r un tymor ac arian cyfredol â'r rhwymedigaeth. Ceir prisiadau actiwariaid bob tair blynedd o leiaf a'u diweddarau yn ôl dyddiad y fantolen. Y symiau a godir ar y gwaged gweithredu yw costau presennol y gwasanaeth a chostau cyflwyniadau i gynlluniau, newidiadau i fuddion, setliadau a chwtogiadau. Cânt eu cynnwys fel rhan o gostau staff fel y digwyddant.

Yn ogystal, cydnabyddir llog net ar y rhwymedigaeth/ased budd diffiniedig net yn y Datganiad o Incwm Cynhwysfawr ac mae'n cynnwys cost y llog yn gysylltiedig ag ymrwymiad y budd diffiniedig ac incwm llog ar asedau'r cynllun, wedi'u cyfrifo trwy luosi gwerth teg asedau'r cynllun ar ddechrau'r cyfnod â'r gyfradd a ddefnyddir i ddisgowntio ymrwymadau'r budd. Caiff y gwahaniaeth rhwng yr incwm llog ar asedau'r cynllun a'r adenillion gwirioneddol ar asedau'r cynllun ei gydnabod mewn llog a chostau cyllid eraill.

Caiff enillion a cholledion actiwaraidd eu cydnabod ar unwaith mewn enillion a cholledion actiwaraidd.

Buddion Cyflogaeth Tymor Byr

Cydnabyddir buddion cyflogaeth tymor byr, fel cyflogau ac absenoldeb â thâl (tâl gwyliau) fel traul yn ystod y flwyddyn pan fo cyflogeion yn darparu eu gwasanaeth i'r Sefydliad. Caiff unrhyw fuddion nas defnyddir eu cronni a'u mesur fel y swm ychwanegol y disgwylia'r Sefydliad ei dalu o ganlyniad i'r hawl nas defnyddiwyd.

Pensiynau

Daeth costau pensiwn uwch i ran y Sefydliad yn ystod y flwyddyn, sef £10 mil mewn perthynas â 3 chyn-aelod o staff Coleg Harlech a adawodd ei gyflogaeth, trwy drefniant, cyn yr uno â WEA (Gogledd Cymru) yn 2001. Yn sgil ansicrwydd ynghylch disgwyliaid oes, ni ellir proffilio'r ddarpariaeth pensiwn uwch. Gosodir y costau hyn yn erbyn y ddarpariaeth pensiwn uwch yn y fantolen.

Datganiad o bolisiau cyfrifyddu (parhau)

Asedau Anghyfredol - Asedau sefydlog diriaethol

Mae asedau sefydlog diriaethol yn cael eu datgan ar gost llai dibrisiant cronedig a cholledion amhariad cronedig. Caiff eitemau penodol o asedau sefydlog a oedd wedi eu hailbriso i werth teg ar y dyddiad trosglwyddo i'r 2015 SORP AB AU, neu cyn y dyddiad hwnnw, eu mesur ar sail cost dybiedig, sef y swm wedi ei ailbriso ar y dyddiad ailbriso hwnnw.

Lle mae gan rannau o ased sefydlog oes ddefnyddiol wahanol, cyfrifir amdanynt fel eitemau ar wahân o asedau sefydlog.

Pan fo asedau sefydlog diriaethol yn cael eu caffael â chymorth grantiau penodol y Llywodraeth, cânt eu cyfalafu a'u dibrisio fel y nodir uchod. Caiff y grantiau Llywodraeth cysylltiedig eu credydu i gyfrif incwm gohiriedig o fewn y credydwy, a chânt eu rhyddhau i'r cyfrif incwm a gwariant dros oes economaidd ddefnyddiol ddisgwyliedig yr ased cysylltiedig ar sail systematig sy'n gyson â'r polisi dibrisiant. Dyrennir yr incwm gohiriedig ymhlith credydwy sy'n ddyledus ymhen un flwyddyn a'r rhai sy'n ddyledus wedi mwy nag un flwyddyn.

Tir ac Adeiladau

Caiff adeiladau rhydd-ddaliadol a phrydles hir eu dibrisio ar sail llinell syth dros eu hoes ddefnyddiol ddisgwyliedig fel a ganlyn:-

- Rhydd-ddaliad 20-50 mlynedd / 2%-5% y flwyddyn
- Les-ddaliad 50 mlynedd / 2% y flwyddyn o 1 Awst 2015
- Gwelliannau i Eiddo 5 mlynedd / 20% y flwyddyn

Ni ddibrisir tir rhydd-ddaliadol gan yr ystyrir bod ganddo oes ddefnyddiol amhenodol.

Caiff tir, adeiladau a gwelliannau i eiddo eu datgan yn y fantolen, naill ai yn ôl cost eu prynu neu'r gost ailbriso llai costau dibrisiant. Mae'r gost yn cynnwys pris prynu gwreiddiol yr ased a'r costau a briodolir i'r gwaith o sicrhau bod cyflwr yr ased yn briodol ar gyfer ei ddefnydd bwriadedig.

Caiff adeiladau rhydd-ddaliadol ac adeiladau les-ddaliadol hir eu dibrisio dros eu hoes economaidd ddefnyddiol ddisgwyliedig i'r Sefydliad, sef rhwng 20 a 50 mlynedd. Mae gan y Sefydliad bolisi o ddibrisio addasiadau mawr i adeiladau dros gyfnod eu hoes economaidd ddefnyddiol sef rhwng 20 a 50 mlynedd.

Cynhelir adolygiad o leihad yng ngwerth ased sefydlog os bydd digwyddiadau neu newidiadau mewn amgylchiadau yn awgrymu'r posibilrwydd na ellir adennill swm cludo unrhyw ased sefydlog.

Yn sgil mabwysiadu FRS 102, dilynodd y Sefydliad y ddarpariaeth drosiannol sef cadw llyfrwerth tir ac adeiladau.

Gwariant dilynol ar asedau sefydlog diriaethol presennol

Pan fo gwariant sylweddol ar asedau sefydlog diriaethol yn sgil eu prynu yn gychwynnol, caiff ei godi ar incwm yn y cyfnod y caiff ei wario, oni bai ei fod yn cynyddu'r buddion i'r Sefydliad yn y dyfodol, ac os felly, caiff ei gyfalafu a'i ddibrisio ar y sail berthnasol.

Datganiad o bolisiau cyfrifyddu (parhau)

Offer

Caiff offer sy'n costio llai na £1,000 fesul eitem unigol ei gydnabod fel gwariant yn y cyfnod y caiff ei brynu. Caiff unrhyw offer arall ei gyfalafu ar sail y gost.

Caiff offer a etifeddwyd ac offer arall wedi'i gyfalafu ei ddibrisio ar sail llinell syth dros weddill ei oes economaidd ddefnyddiol fel a ganlyn:

- Offer Cyffredinol 5 mlynedd / 20% y flwyddyn
- Offer Cyfrifiadurol 4 blynedd / 25% y flwyddyn
- Cerbydau Modur 5 mlynedd / 20% y flwyddyn
- Dodrefn, gosodiadau a ffitiadau 5 mlynedd / 20% y flwyddyn

Cynhelir adolygiad o leihad yng ngwerth ased sefydlog os bydd digwyddiadau neu newidiadau mewn amgylchiadau yn awgrymu'r posibilrwydd na ellir adennill swm cludo unrhyw ased sefydlog. Caiff lleihad rhwng gwerth cludo asedau sefydlog a'u symiau adferadwy eu cydnabod fel diffygiant. Cydnabyddir colledion diffygiant yn y Datganiad o Incwm Cynhwysfawr.

Costau benthyg

Cydnabyddir costau benthyg fel gwariant yn y cyfnod y cânt eu gwario.

Asedau sy'n cael eu prydlesu

Codir costau sy'n ymwneud â phrydlesi gweithredol ar sail llinell syth dros dymor y brydles i'r Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Caiff unrhyw bremymau prydlesi neu gymhellion yn gysylltiedig â phrydlesi a lofnodwyd ar ôl 1 Awst 2014 eu gwasgaru dros dymor lleiaf y brydles. Mae'r Sefydliad wedi manteisio ar yr eithriadau trosglwyddo yn FRS 102 ac wedi cadw at y polisi o wasgaru premymau a chymhellion prydlesi i ddyddiad yr adolygiad cyntaf o'r rhent ar y farchnad ar gyfer prydlesi a lofnodwyd cyn 1 Awst 2014.

Nid oes gan y Sefydliad unrhyw brydlesi cyllid.

Buddsoddiadau a Gwaddolion

Caiff buddsoddiadau rhestredig a ddelir fel buddsoddiadau asedau cyfredol sy'n ymwneud ag asedau gwaddol eu datgan ar werth teg, a chydabyddir symudiadau yn y Datganiad o Incwm Cynhwysfawr.

Caiff y gwaddolion at ddibenion cyffredinol eu hystyried yn fuddsoddiad yn y fantolen yn unol â'r Datganiad o Arferion a Argymhellir: *Cyfrifyddu ar gyfer Addysg Bellach ac Uwch 2015* (SORP AB AU 2015).

Stociau

Nid oes gan y Sefydliad stociau.

Arian parod a chywerthoedd arian parod

Mae arian parod yn cynnwys arian mewn llaw, adneuoedd sy'n ad-daladwy ar gais, a gorddrafftiau. Mae adneuoedd yn ad-daladwy ar gais os ydynt ar gael o fewn 24 awr heb gosb.

Datganiad o bolisiau cyfrifyddu (parhau)

Mae cywerthoedd arian parod yn fuddsoddiadau tymor byr, hynod hylifol y gellir eu trosi'n rhwydd i symiau hysbys o arian parod heb risg o bwys i newid mewn gwerth. Ystyrir bod gan fuddsoddiad gywerthedd arian parod pan fydd yn aeddfedu 3 mis neu lai o'i ddyddiad caffael. Nid oedd gan y Sefydliad unrhyw gywerthoedd arian parod yn ystod y flwyddyn.

Rhwymedigaethau ariannol ac ecwiti

Caiff rhwymedigaethau ariannol ac ecwiti eu dosbarthu yn ôl sylwedd rhwymedigaethau cytundebol yr offeryn ariannol, yn hytrach na ffurf gyfreithiol yr offeryn ariannol.

Caiff yr holl fenthyciadau, buddsoddiadau ac adneuron tymor byr a ddelir gan y Sefydliad eu hystyried yn offerynnau ariannol sylfaenol yn unol â FRS 102. Yn y lle cyntaf, cofnodir yr offerynnau hyn ar bris y trafodyn llai unrhyw gostau trafod (cost hanesyddol). Mae'n ofynnol yn ôl FRS 102 bod offerynnau ariannol sylfaenol yn cael eu mesur wedi hynny ar gost wedi'i hamorteiddio, fodd bynnag, mae'r Sefydliad wedi cyfrifo nad yw'r gwahaniaeth rhwng y gost hanesyddol a'r gost wedi'i hamorteiddio yn sylweddol ac felly mae'r offerynnau ariannol hyn wedi eu nodi ar y fantolen yn ôl cost hanesyddol.

Trosi arian tramor

Caiff trafodion a wneir mewn arian tramor eu cofnodi gan ddefnyddio'r cyfraddau cyfnewid sydd mewn grym ar ddyddiad y trafodyn. Nid oedd unrhyw asedau ariannol a rhwymedigaethau wedi'u henwi mewn arian tramor ar ddiwedd y flwyddyn.

Trethiant

Ystyrir bod y Sefydliad wedi pasio'r profion a amlinellir ym Mharagraff 1 Atodlen 6 Deddf Cyllid 2010 ac, felly, mae'n bodloni'r diffiniad o gwmni elusennol at ddibenion treth gorfforaeth y DU. Yn unol â hynny, mae'r Sefydliad wedi'i eithrio o bosibl rhag talu treth ar incwm neu enillion cyfalaf a gafwyd o fewn categorïau a ddaw o dan sylw adrannau 478-488 Deddf Treth Gorfforaeth 2010 neu Adran 256 Deddf Trethu Enillion Trethadwy 1992, i'r graddau ag y bo incwm neu enillion o'r fath yn cael eu defnyddio at ddibenion elusennol yn unig.

Yn ogystal, mae'r Sefydliad wedi'i eithrio mewn perthynas â Threth ar Werth ar yr holl wasanaethau y mae'n eu darparu ac felly nid yw'n gallu adennill TAW a delir ganddo ar nwyddau a gwasanaethau a brynir. Mae TAW na ellir ei hadennill ar fewnbynau wedi'i chynnwys yng nghostau mewnbynau o'r fath ac wedi'i hychwanegu at gost asedau sefydlog diriaethol fel y bo'n briodol, lle y bo'r mewnbynau eu hunain yn asedau sefydlog diriaethol eu natur.

Darpariaethau a rhwymedigaethau digwyddiadol

Cydnabyddir rhwymedigaethau

- pan fydd gan y Sefydliad rhwymedigaeth gyfreithiol neu adeiladol bresennol o ganlyniad i ddigwyddiad yn y gorffennol,
- pan mae'n debygol y bydd angen trosglwyddo budd economaidd er mwyn setlo'r rhwymedigaeth, a
- phan ellir gwneud amcangyfrif dibynadwy o swm y rhwymedigaeth.

Pan fo effaith gwerth amser arian yn berthnasol, cydnabyddir y swm y disgwylir y bydd ei angen i setlo'r rhwymedigaeth yn ôl ei werth presennol gan ddefnyddio cyfradd ddisgowntio cyn treth. Caiff dad-ddirwyn y disgownt ei gydnabod fel cost ariannol yn y datganiad o incwm cynhwysfawr yn y cyfnod pan mae'n digwydd.

Datganiad o bolisiau cyfrifyddu (parhau)

Mae rhwymedigaeth ddigwyddiadol yn codi o ddigwyddiad yn y gorffennol sy'n peri rhwymedigaeth bosibl i'r Sefydliad y bydd ei bodolaeth yn cael ei chadarnhau os bydd digwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt o fewn rheolaeth lwyr y Sefydliad yn digwydd ai peidio. Mae rhwymedigaethau digwyddiadol yn codi hefyd o dan amgylchiadau pan fyddai darpariaeth yn cael ei gwneud fel arall ond naill ai nid yw'n debygol y bydd angen all-lif adnoddau neu ni all swm y rhwymedigaeth gael ei fesur yn ddibynadwy.

Ni chaiff rhwymedigaethau digwyddiadol eu cydnabod ar y fantolen ond cânt eu datgelu yn y nodiadau i'r datganiadau ariannol.

Dyfarniadau wrth gymhwyso polisiau cyfrifyddu a ffynonellau allweddol ansicrwydd amcangyfrif

Wrth baratoi'r datganiadau ariannol hyn, mae rheolwyr wedi gwneud y dyfarniadau canlynol:

- Penderfynu a yw prydles y mae'r Sefydliad wedi cytuno iddynt naill ai fel prydleswr neu ddeiliad prydles yn brydles gweithredol neu ariannol. Mae'r penderfyniadau hyn yn dibynnu ar asesu p'un ai a yw risgiau a gwobrwyon perchenogaeth wedi'u trosglwyddo o'r prydleswr i'r deiliad prydles fesul prydles unigol.
- Penderfynu a oes arwyddion o leihad yng ngwerth asedau diriaethol y Sefydliad, yn cynnwys ewyllys da. Mae ffactorau a ystyrir wrth ddod i'r cyfryw benderfyniad yn cynnwys hyfywedd economaidd a pherfformiad ariannol disgwylidig yr ased yn y dyfodol a, phan fo'n elfen o uned fwy sy'n creu arian, hyfywedd a pherfformiad disgwylidig yr uned honno yn y dyfodol.

Ffynonellau allweddol eraill ansicrwydd amcangyfrif

- ***Asedau sefydlog diriaethol***

Caiff asedau sefydlog diriaethol, heblaw am eiddo buddsoddi, eu dibrisio dros eu hoes ddefnyddiol gan ystyried gwerthoedd gweddilliol y cyfrif, lle bo'n briodol. Asesir oes wirioneddol yr asedau a'r gwerthoedd gweddilliol yn flynyddol a gallant amrywio yn ddibynnol ar nifer o ffactorau. Wrth ail-asesu oes asedau, caiff ffactorau fel arloesed technolegol a rhaglenni cynnal eu hystyried. Mae asesiadau o werthoedd gweddilliol yn ystyried materion fel amodau'r farchnad yn y dyfodol, oes yr ased sy'n weddill a gwerthoedd gwaredu rhagamcanol.

- ***Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol***

Mae gwerth presennol rhwymedigaeth buddion diffiniedig y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yn dibynnu ar nifer o ffactorau a bennir ar sail actiwaraidd gan ddefnyddio amrywiaeth o ragdybiaethau. Mae'r rhagdybiaethau a ddefnyddir i bennu'r gost net (incwm) ar gyfer pensiynau yn cynnwys y gyfradd ddisgownt. Bydd unrhyw newidiadau yn y rhagdybiaethau hyn, a ddatgelir yn nodyn 33, yn effeithio ar swm cludo'r rhwymedigaeth pensiwn. At hynny, mae dull dwyn ymlaen sy'n rhagamcanu canlyniadau o'r prisiad actiwaraidd llawn diweddaraf a gynhaliwyd ar 31 Mawrth 2016 wedi'i ddefnyddio gan yr actiwari wrth brisio'r rhwymedigaeth pensiynau ar 31 Gorffennaf 2019. Byddai unrhyw wahaniaethau rhwng y ffigurau a ddeilliwyd o'r dull dwyn ymlaen a phrsiad actiwaraidd llawn yn effeithio ar swm cludo'r rhwymedigaeth pensiwn.

Nodiadau i'r cyfrifon (parhau)

		2019	2018
	Nodyr	£'000	£'000
2 Grantiau Llywodraeth Cymru (LIC)			
Grant Rheolaidd LIC		6,230	5,742
Rhyddhau grantiau cyfalaf LIC	22	116	83
Cyllid cynnal a Chyllid cyfalaf arall		216	42
Grantiau anrheolaidd LIC (ADY, CAWG)		60	66
Cyfanswm		<u>6,622</u>	<u>5,933</u>
3 Ffioedd Hyfforddi a Chontractau Addysg			
Contractau Addysg		40	40
Ffioedd Hyfforddi		406	451
Ffioedd eraill yn cynnwys ffioedd arholi		19	6
Cyfanswm		<u>465</u>	<u>497</u>
4 Grantiau a Chontractau Eraill			
Cronfa Gymdeithasol Ewrop		43	74
Grantiau a Chontractau Eraill		50	32
Cyfanswm		<u>93</u>	<u>106</u>
5 Incwm Arall			
Rhyddhau grantiau cyfalaf eraill y llywodraeth	22	-	-
Tanysgrifiadau, Cysylltiadau, Cyfraniadau unigol		2	2
Ad-dalu cyflogau staff		-	-
Rhentu ystafelloedd		8	8
Incwm amrywiol arall		10	15
Cyfanswm		<u>20</u>	<u>25</u>
6 Incwm Canghennau		<u>16</u>	<u>-</u>
7 Incwm Buddsoddi			
Llog derbyniadwy		2	2
Cyfanswm		<u>2</u>	<u>2</u>
8 Adenillion net ar gynllun pensiwn	33	<u>-</u>	<u>-</u>
9 Rhoddion		<u>-</u>	<u>-</u>

Nodiadau i'r cyfrifon (parhau)

10 Niferoedd a chostau staff

Dyma nifer cyfartalog wythnosol y bobl (yn cynnwys personél rheoli allweddol) a gyflogid gan y Sefydliad yn ystod y flwyddyn, a ddisgrifid fel staff cyfwerth ag amser llawn:

	Nodyn	Y flwyddyn yn diwedd 31 Gorffennaf 2019		Y flwyddyn yn diwedd 31 Gorffennaf 2018	
		Nifer	£'000	Nifer	£'000
Adrannau Addysgu a Dysgu		97	3,360	95	2,969
Gwasanaethau cymorth Addysgu a Dysgu		3	105	3	90
Gwasanaethau cymorth eraill		1	30	1	8
Gweinyddu a gwasanaethau canolog		31	1,280	32	1,246
Addysg Gyffredinol		1	50	1	45
Safleoedd		1	20	1	19
Isgyfanswm		134	4,845	133	4,377
Costau Ailstrwythuro eithriadol			108		193
Cyfanswm		134	4,953	133	4,570
			2019		2018
Costau Staff ar gyfer yr unigolion uchod			£'000		£'000
Cyflogau			3,797		3,459
Costau nawdd cymdeithasol			289		269
Costau pensiwn eraill	33		962		889
Isgyfanswm y gyflogres			5,047		4,617
Gwasanaethau staffio wedi'u contractio allan			251		268
			5,298		4,885
Costau ailstrwythuro		Contractiol	39		165
		Anghontractiol	69		28
Cyfanswm costau Staff			5,406		5,078

11 Personél rheoli allweddol

Personél rheoli allweddol yw'r unigolion hynny sydd â'r awdurdod a'r cyfrifoldeb am gynllunio, cyfeirio a rheoli gweithgareddau'r Sefydliad ac fe'u cynrychiolir gan yr Uwch Dîm Rheoli (UDRh) sy'n cynnwys y Prif Weithredwr (Swyddog Cyfrifyddu), y Pennaeth Cwricwlwm a Pherfformiad a Phennaeth Gwasanaethau Dysgwyr ac Adnoddau am y cyfnod yn diwedd 31 Gorffennaf 2019. Mae costau staff ar gyfer 2018 yn cynnwys iawndal a dalwyd i bersonél allweddol am golli swydd.

Nodiadau i'r cyfrifon (parhau)

11 Personél rheoli allweddol (parhau)

Enillion Personél rheoli allweddol, Swyddog Cyfrifyddu a staff eraill sy'n ennill cyflog uwch

	2019	2018
	Nifer	Nifer
Nifer y personél rheoli allweddol, Swyddog Cyfrifyddu a staff eraill sy'n ennill cyflog uwch	3	4

Nifer y personél rheoli allweddol (2019: 2 fenyw, 1 dyn; 2018: 2 fenyw, 2 ddyn) a staff eraill a gafodd enillion blynyddol, ac eithrio cyfraniadau cyflogwyr at yswiriant gwladol a phensiynau, ond yn cynnwys buddion mewn nwyddau, yn yr ystodau canlynol oedd:

	Personél rheoli allweddol		Staff eraill	
	2019	2018	2019	2018
	Nifer	Nifer	Nifer	Nifer
£40,001 i £50,000 y.f.	-	3	-	-
£50,001 i £60,000 y.f.	2	-	-	-
£60,001 i £70,000 y.f.	-	-	-	-
£70,001 i £80,000 y.f.	1	1	-	-
	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>0</u>	<u>0</u>

Nodiadau i'r cyfrifon (parhau)**11 Personél rheoli allweddol (parhau)**

Mae iawndal i bersonél rheoli allweddol fel a ganlyn:

	2019	2018
	£'000	£'000
Cyflogau - crynswth o aberthu cyflog ac enillion a ildwyd	181	268
Buddion mewn nwyddau	-	-
	181	268
Cyfraniadau Pensiwn	46	47
	227	315

Cyfanswm iawndal personél rheoli allweddol

Mae'r iawndal uchod yn cynnwys symiau a dalwyd i'r Prif Weithredwr, sef y Swyddog Cyfrifyddu ac sydd hefyd yr aelod o staff sy'n derbyn y cyflog uchaf. Mae eu cyflog a'u cydnabyddiaethau fel a ganlyn:

	2019	2018
	£'000	£'000
Cyflogau	79	77
Buddion mewn nwyddau	-	-
	79	77
Cyfraniadau Pensiwn	20	20

Mae'r Cyngor yn ymwybodol o'i rwymedigaethau o dan gyhoeddiad Llywodraeth Cymru yn 2017, 'Tryloywder Cydnabyddiaeth Ariannol Uwch Reolwyr yn y Sector Cyhoeddus Datganoledig yng Nghymru'. Mae tâl cydnabyddiaeth y Prif Weithredwr yn destun adolygiad blynyddol gan y Pwyllgor Chwilio, sy'n defnyddio gwybodaeth feincnodi i roi arweiniad gwrthrychol ar hynny; fodd bynnag, ni chynhaliwyd hyn yn 2018/19. Mae'r Prif Weithredwr yn adrodd i Gadeirydd ac Is-Gadeiryddion y Cyngor, sy'n cynnal adolygiad blynyddol o berfformiad yn erbyn nodau'r Sefydliad, gan ddefnyddio mesurau perfformiad ansoddol a meintiol.

Iawndal am golli swydd a dalwyd i gyn bersonél rheoli allweddol

	2019	2018
	£'000	£'000
Iawndal a dalwyd i gyn ddeiliaid-swydd - contractiol	-	44
Iawndal a dalwyd i gyn ddeiliaid-swydd - anghontractiol	-	24
Gwerth amcangyfrifedig buddion eraill, yn cynnwys darpariaethau ar gyfer budc	-	-
Nifer y deiliaid-swydd	-	1

Cymeradwywyd proses taliadau diswyddo 2018 gan y Cyngor.

O blith aelodau'r Corff Llywodraethu, pedwar aelod staff oedd yr unig Lywodraethwyr a oedd yn cael tâl fel cyflogaion y Sefydliad yn ystod y flwyddyn. Roedd tri yn Staff-Llywodraethwyr ac un yn Llywodraethwr Rhanbarthol. Treuliau teithio a chynhaliadau a gafwyd wrth gyflawni eu dyletswyddau a ad-dalwyd i bob Llywodraethwr arall.

Nodiadau i'r cyfrifon (parhau)

	Nodyn	2019 £'000	2018 £'000
12 Treuliau gweithredu eraill			
Costau addysgu		169	175
Costau heb fod yn gostau addysgu:			
Gwasanaethau cymorth addysgu		179	205
Gwasanaethau cymorth eraill		73	76
Gweinyddu a gwasanaethau canolog		536	459
Addysg Gyffredinol yn cynnwys Marchnata a Hyrwyddo		102	102
Costau Safleoedd		455	437
Ymgynghori		27	13
Gwariant Canghennau		3	-
Cyfanswm		<u>1,544</u>	<u>1,467</u>

Mae treuliau gweithredu eraill yn cynnwys:

Tâl Archwilwyr:

Archwilio allanol	Ariannol	10	14
	Arall	<u>4</u>	<u>4</u>
		<u>14</u>	<u>18</u>
Archwilio mewnol		<u>9</u>	<u>9</u>

13 Llog a chostau cyllid eraill

	33	2019 £'000	2018 £'000
Llog net ar rwymedigaeth pensiwn ddiffiniedig		18	37
Llog ar fenthyciadau banc, gorddrafftiau a benthyciadau eraill		-	-
Prydlesi Cyllid		-	-
Cyfanswm		<u>18</u>	<u>37</u>

14 Trethiant

Nid yw'r ymddiriedolwyr o'r farn bod y Sefydliad, fel elusen gofrestredig, yn atebol am dalu unrhyw dreth gorfforaeth yn deillio o'i weithgareddau yn ystod y ddwy flwyddyn.

15 Gwarged/(diffyg) ar Weithgareddau sy'n Parhau ar gyfer y cyfnod

	2019 £'000	2018 £'000
Gwarged / (diffyg) y Sefydliad ar gyfer y flwyddyn	<u>68</u>	<u>(201)</u>

Nodiadau i'r cyfrifon (parhau)

	Tir ac Adeiladau Rhydd-ddaliadol £'000	Tir ac Adeiladau ar Brydles Hir £'000	Gwell-iannau Eiddo £'000	Offer £'000	Dodrefn, Gosodiadau a Ffitiadau £'000	Cerbydau Modur £'000	Cyfanswm £'000
16 Asedau Sefydlog Diriaethol							
Cost neu brisiad							
Ar 1 Awst 2018	3,078	272	289	2,689	144	0	6,472
Ychwanegiadau	-	-	-	138	2	-	140
Gwarediadau	(1,565)	(272)	-	-	-	-	(1,837)
Ar 31 Gorffennaf 2019	1,513	0	289	2,827	146	0	4,775
Dibrisiant							
Ar 1 Awst 2018	2,370	47	176	2,586	118	0	5,297
Tâl am y flwyddyn	39	-	42	86	15	-	182
Gwarediadau	(1,565)	(47)	-	-	-	-	(1,612)
Ar 31 Gorffennaf 2019	844	0	218	2,672	133	-	3,867
Llyfrwerth Net ar 31 Gorff 2019	669	0	71	155	13	-	908
Llyfrwerth Net ar 31 Gorff 2018	708	225	113	103	26	-	1,175

Gwaredwyd Wern Fawr ac Is Adeiladau safle Harlech ynghyd â safle Llanisien yn ystod 2018/19.

Nid yw Llyfrwerth Net offer yn cynnwys unrhyw symiau mewn perthynas ag asedau a ddelir o dan brydlesi cyllid.

17 Buddsoddiadau		
Asedau Gwaddol	2019 £'000	2018 £'000
Balans ar 1 Awst	1,239	1,182
Prynu asedau	250	86
Gwerthu asedau	(242)	(84)
Ailbriso asedau gwaddol	-	-
Arbrisiad buddsoddiadau	54	60
Symudiad mewn balansau arian	5	(5)
Balans ar 31 Gorffennaf	1,306	1,239
Cynrychiolir gan:		
Ecwitiau, Bondiau, Arall	1,108	1,046
Arian parod ac adneuon	48	43
Tir	150	150
	1,306	1,239
18 Symiau masnach a symiau eraill derbyniadwy	2019 £'000	2018 £'000
Symiau sy'n dod yn ddyledus ymhen un flwyddyn:		
Symiau masnach derbyniadwy	99	88
Rhagdaliadau ac incwm cronedig	299	203
	398	291

Nodiadau i'r cyfrifon (parhau)

19	Credydwr: symiau sy'n ddyledus ymhen un flwyddyn	2019	2018
		£'000	£'000
		Nodyn	
	Symiau masnach sy'n daladwy	53	55
	Trethiant arall a nawdd cymdeithasol	83	66
	Croniadau - gwyliau blynyddol	90	71
	Croniadau - arall	717	666
	Incwm gohiriedig - grantiau cyfalaf y llywodraeth	22 116	83
	Incwm gohiriedig - reffeniw'r llywodraeth	324	55
	Incwm gohiriedig - arall	189	124
	Cyfanswm	<u>1,572</u>	<u>1,120</u>
20	Credydwr: symiau sy'n ddyledus ar ôl un flwyddyn		
	Incwm gohiriedig - grantiau cyfalaf y llywodraeth	22 179	198
	Cyfanswm	<u>179</u>	<u>198</u>
21	Darpariaethau	Rhwymedig - aethau buddion £'000	Pensiynau uwch £'000
		£'000	£'000
	Ar 1 Awst 2018	834	56
	Gwariant yn y cyfnod	(686)	(11)
	Ychwanegiadau yn y cyfnod	2,329	-
	Ar 31 Gorffennaf 2019	<u>2,477</u>	<u>45</u>
			<u>2,522</u>
	Mae'r rhwymedigaethau buddion diffiniedig yn gysylltiedig â'r rhwymedigaethau yn sgil aelodaeth y Sefydliad o Gynllun Pensiwn Llywodraeth Leol. Rhoddir manylion pellach yn Nodyn 33.		
	Mae'r ddarpariaeth pensiwn uwch yn ymwneud â chostau rhagamcanedig mewn perthynas â 3 chyn-aelod o staff Coleg Harlech a adawodd ei gyflogaeth, trwy drefniant, cyn yr uno â WEA (Gogledd Cymru) yn 2001. Yn sgil ansicrwydd ynghylch disgwyliad oes, ni ellir proffilio'r ddarpariaeth pensiwn uwch.		
22	Incwm gohiriedig - Grantiau Cyfalaf y Llywodraeth	£'000	
	Ar 1 Awst 2018	281	
	Cyllid ychwanegol a dderbyniwyd	130	
	Rhyddhawyd i'r cyfrif incwm a gwariant	(116)	
	Ar 31 Gorffennaf 2019	<u>295</u>	

Nodiadau i'r cyfrifon (parhau)

23 Gwaddolion

Cyfnod yn Diwedd 31 Gorffennaf 2019

	Cyfyngedig Cronfa Lyfrau, Gwobrau a Deunyddiau Cymorth Dysgu £'000	Anghyfyngedig			Cyfanswm £'000
		Cronfa Bwrsariaeth au ac Ysgoloriaeth au £'000	Cronfa Lyfrau, Gwobrau a Deunyddiau Cymorth Dysgu £'000	Cronfa Dibenion Cyffredinol £'000	
Ar 1 Awst 2018 fel y datganwyd yn flaenorol	931	212	66	30	1,239
Arbrisiant mewn Buddsoddiadau					
Gwaddol	47	3	3	1	54
Incwm Buddsoddi ar gyfer y flwyddyn	19	1	1	1	22
Tynnwyd o Waddolion	-	-	-	-	-
Treuliau Rheoli Buddsoddiadau	(8)	-	(1)	-	(9)
Ar 31 Gorffennaf 2019	989	216	69	32	1,306
Rhaniaid mewn Gwaddolion					
Buddsoddiadau Gwaddolion	989	66	69	32	1,156
Asedau Sefydlog Gwaddolion	-	150	-	-	150
	989	216	69	32	1,306

Mae'r Gwaddolion Asedau Sefydlog o £150,000 uchod yn cyfeirio at dir a berchenogir yn Astor Fields, Harlech. Rhoddwyd hwn yn rhodd i'w ddefnyddio fel ased cyffredinol y Sefydliad. Mae £167,000 arall o'r Buddsoddiadau Gwaddolion (wedi'u rhannu rhwng pob un o'r tair Cronfa ddiffiniedig) yn anghyfyngedig o ran eu defnydd. Mae penawdau'r cronfeydd anghyfyngedig yn adlewyrchu penderfyniadau hanesyddol gan Gymdeithas Addysg y Gweithwyr (Gogledd Cymru) Coleg Harlech.

Mae mwyafrif o'r cyfanswm Gwaddolion, fodd bynnag, wedi'i ffurfio o Gronfa Tudor Bowen Jones: mae hon yn gronfa gyfyngedig o £989,000 sydd wedi'i chynnwys yn y Gronfa Llyfrau, Gwobrau a Deunyddiau Cymorth Dysgu uchod. O dan delerau ewyllys y cymwynaswr, mae'r swm cyfalaf gwreiddiol a sefydlodd y Gronfa i'w gadw'n gyflawn gan y sefydliad hyd 2091. Gellir tynnu'r incwm ar y gwaddol cyfalaf gwreiddiol i lawr er mwyn darparu adnoddau a deunyddiau addysgol ar gyfer Llyfrgell Bowen Jones. Yn 2018/19, ni ddefnyddiwyd unrhyw ran (2017/18: dim) o'r incwm hwn i brynu'r cyfryw ddeunyddiau.

Cyfnod yn Diwedd ar 31 Gorffennaf 2018

	Cyfyngedig Cronfa Lyfrau, Gwobrau a Deunyddiau Cymorth Dysgu £'000	Anghyfyngedig			Cyfanswm £'000
		Cronfa Bwrsariaeth au ac Ysgoloriaeth au £'000	Cronfa Lyfrau, Gwobrau a Deunyddiau Cymorth Dysgu £'000	Cronfa Dibenion Cyffredinol £'000	
Ar 1 Awst 2017 fel y datganiwyd yn flaenorol	880	210	64	28	1,182
Arbrisiant mewn Buddsoddiadau					
Gwaddol	56	1	2	1	60
Incwm Buddsoddi ar gyfer y flwyddyn	17	1	1	1	20
Tynnwyd o Waddolion	(10)	-	-	-	(10)
Treuliau Rheoli Buddsoddiadau	(12)	-	(1)	-	(13)
Ar 31 Gorffennaf 2018	931	212	66	30	1,239
Rhaniaid mewn Gwaddolion					
Buddsoddiadau Gwaddolion	931	62	66	30	1,089
Asedau Sefydlog Gwaddolion	-	150	-	-	150
	931	212	66	30	1,239

Nodiadau i'r cyfrifon (parhau)

24	Arian Parod a Chywerthoedd Arian Parod	1 Awst 2018 £'000	Llifoedd arian £'000	31 Gorff 2019 £'000
	Arian parod a chywerthoedd arian parod	2,070	946	3,016
	Cronfeydd Cyfyngedig	10	0	10
	Buddsoddiadau Asedau Gwaddol	41	5	46
	Cyfanswm	2,121	951	3,072

25	Arian Parod a Chywerthoedd Arian Parod	Nodyr	2019 £'000	2018 £'000
	Arian Parod		-	1
	Cyfrifon Banc y Co-op		-	-
	Cyfrifon Banc Handelsbanken		1,782	1,453
	Cyfrifon Banc Canghennau		34	21
	Cyfrifon Banc Barclays		1,200	595
	HSBC		-	-
			3,016	2,070
	Cyfrifon Cronfeydd Cyfyngedig:			
	Cyfrif Cronfa Keith Evans		5	5
	Cyfrif Cronfa Alwyn Evans		5	5
	Cyfrif Cronfa Dil Llewellyn		-	-
	Cyfanswm arian parod a chywerthoedd arian parod		3,026	2,080

26	Symudiadau'r Cronfeydd Cyffredinol Wrth Gefn		2019 £'000	2018 £'000
	Cronfa'r Cyfrif Incwm a Gwariant Wrth Gefn			
	Ar 1 Awst		1,305	586
	Gwarged am y flwyddyn ar weithrediadau		68	(201)
	Trosglwyddo i gronfeydd wrth gefn canghennau		(11)	-
	Ennill ar waredu asedau		156	-
	Ennill/ (colled) actiwaraid mewn perthynas â'r cynllun pensiwn	33	(1,503)	920
			15	1,305
	Cronfeydd wrth gefn y Canghennau			
	Ar 1 Awst		23	23
	Symudiad am y flwyddyn		11	-
			34	23
	Cyfanswm y cronfeydd cyffredinol wrth gefn		49	1,328
	Cynrychiolir y Balans gan:			
	Cronfa Bensiwn wrth Gefn (FRS 102 (28))	33	(2,477)	(834)
	Cronfa'r cyfrif incwm a gwariant wrth gefn ac eithrio'r gronfa bensiwn wrth gefn		2,526	2,162
	Ar 31 Gorffennaf		49	1,328
	Cronfeydd Cyfyngedig Wrth Gefn			
	Cyfrif Cronfa Keith Evans (Ysgol Haf/Ysgoloriaethau)		5	5
	Cyfrif Cronfa Alwyn Evans (Preswyl/Ysgoloriaethau)		5	5
	Cyfrif Cronfa Dil Llewellyn		-	-
	Ar 31 Gorffennaf		10	10

Nodiadau i'r cyfrifon (parhau)

27 Cronfa Ailbrisió Wrth Gefn	2019	2018
	£'000	£'000
Ar 1 Awst	-	-
Trosglwyddo o'r Gronfa Ailbrisió Wrth Gefn i'r Gronfa Ailbrisió asedau	-	-
Ar 31 Gorffennaf	-	-

28 Ymrwymadau Cyfalaf

Nid oedd unrhyw ymrwymadau cyfalaf ar ddiwedd y flwyddyn.

29 Rhwymedigaethau Prydles

Ar 31 Gorffennaf, roedd gan y Sefydliad daliadau prydles lleiaf o dan brydlesi gweithredu na ellir eu canslo, fel a ganlyn:

Taliadau prydles lleiaf sy'n ddyledus yn y dyfodol	2019	2018
	£'000	£'000
Tir ac adeiladau		
Ddim yn ddiweddarach nag un flwyddyn	55	55
Diweddarach nag un flwyddyn a ddim yn ddiweddarach na phum ml	71	126
Diweddarach na phum mlynedd	-	-
	126	181
Arall		
Ddim yn ddiweddarach nag un flwyddyn	21	21
Diweddarach nag un flwyddyn a ddim yn ddiweddarach na phum ml	8	29
Diweddarach na phum mlynedd	-	-
	29	50

30 Eitemau Eithriadol

Nid oedd unrhyw eitemau eithriadol yn ystod y flwyddyn.

Nodiadau i'r cyfrifon (parhau)

31 Trafodion gyda Phartion Cysylltiedig

Oherwydd natur gweithrediadau'r Sefydliad a bod aelodau'r Corff Llywodraethu yn cael eu penodi o sefydliadau lleol y sector cyhoeddus a'r sector preifat, mae'n anochel y bydd trafodion yn digwydd gyda mudiadau y gall aelod o'r Corff Llywodraethu fod â buddiant ynddynt. Cynhelir yr holl drafodion sy'n ymwneud â sefydliadau o'r fath o bellter hyd braich ac yn unol â rheoliadau ariannol a gweithdrefnau caffael arferol y Sefydliad.

Roedd cyfanswm y treuliau a dalwyd i Lywodraethwyr yn ystod y flwyddyn yn £6,408; 21 o Lywodraethwyr (2018: £8,105; 21 o Lywodraethwyr). Mae hyn yn cynnwys costau teithio a chynhaliadau a threuliau eraill a ddaeth i'w rhan wrth fynychu cyfarfodydd y Llywodraethwyr a digwyddiadau'r elusen yn rhinwedd eu swydd.

Yn ystod y flwyddyn derbyniodd 4 Staff-lywodraethwr dâl gan y Sefydliad gwerth £60,886 (2018: 3 Staff-lywodraethwr; £66,189.). Nid oes unrhyw Lywodraethwr arall wedi derbyn tâl nac ildio hawl i gael taliadau gan y Sefydliad yn ystod y flwyddyn (2018: dim).

CBS Castell-nedd Port Talbot - Roedd y Cynghorydd Sonia Reynolds yn Llywodraethwr y Sefydliad yn ystod y flwyddyn. Roedd trafodion gwerthiannau yn ystod y flwyddyn yn £4,770 (2018: £10,090). Nid oedd unrhyw falansau yn weddill ar ddiwedd y flwyddyn (2018: dim).

Canolfan Maerdy - Roedd y Cynghorydd Sonia Reynolds yn Llywodraethwr y Sefydliad yn ystod y flwyddyn ac yn Gyfarwyddwr Canolfan Maerdy. Roedd trafodion gwerthiannau yn ystod y flwyddyn yn £30 (2018: £200). Nid oedd unrhyw falansau yn weddill ar ddiwedd y flwyddyn (2018: dim).

Wales TUC Cymru - Roedd Julie Cook yn Llywodraethwr y Sefydliad yn ystod y flwyddyn ac yn cael ei chyflogi gan Wales TUC Cymru. Roedd trafodion gwerthiannau yn ystod y flwyddyn yn £171,704 (2018: £104,713). Nid oedd unrhyw falansau yn weddill ar ddiwedd y flwyddyn (2018: £30,439).

CBS Pen-y-bont ar Ogwr - Roedd Guy Wallace Smith yn Llywodraethwr y Sefydliad yn ystod y flwyddyn ac yn cael ei gyflogi gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr. Roedd trafodion gwerthiannau yn ystod y flwyddyn yn £1,428 (2018: £ 2,184). Nid oedd unrhyw falansau yn weddill ar ddiwedd y flwyddyn (2018: dim).

Cyngor Sir Caerfyrddin - Roedd Suzanne Samuel yn Llywodraethwr y Sefydliad yn ystod y flwyddyn ac yn cael ei chyflogi gan Gyngor Sir Caerfyrddin. Roedd trafodion gwerthiannau yn £280 (2018: £90). Nid oedd unrhyw falansau yn weddill ar ddiwedd y flwyddyn (2018: dim).

Coleg Caerdydd a'r Fro - Roedd Daryl Leeworthy yn Llywodraethwr y Sefydliad yn ystod y flwyddyn ac yn cael ei gyflogi gan Goleg Caerdydd a'r Fro. Roedd trafodion gwerthiannau yn £5,376 (2018: dim). Roedd balansau yn weddill ar ddiwedd y flwyddyn, sef £5,376 (2018: dim). Roedd trafodion prynu yn £7,877 (2018: dim). Nid oedd unrhyw falansau yn weddill ar ddiwedd y flwyddyn (2018: dim).

32 SYMIAU A DDOSBARTHUYD FEL ASIANT

Cronfa Cymorth Dysgwyr - Cronfa Arian wrth Gefn (CAWG)

	Blwyddyn yn Diwedd 31 Gorff 2019 £'000	Blwyddyn yn Diwedd 31 Gorff 2018 £'000
Grant LIC am y flwyddyn	59	64
Llog a enillwyd	<u>0</u>	<u>0</u>
	59	64
Talwyd i drydydd parti *	49	56
Dosbarthwyd i fyfyrwyr **	1	4
Costau eraill yn cynnwys costau gweinyddu	<u>2</u>	<u>2</u>
Balansau heb eu gwario ar 31 Gorffennaf, yn cynnwys incwm cronedig	<u>7</u>	<u>2</u>

Mae grantiau CAWG Llywodraeth Cymru ar gyfer myfyrwyr cymwys yn unig.

* Pan mae'r Sefydliad wedi talu trydydd parti, mae'r Incwm a'r Gwariant cysylltiedig wedi cael ei gynnwys o fewn Datganiad o Incwm Cynhwysfawr.

** Pan mae'r Sefydliad yn gweithredu fel asiant dalu, caiff y grantiau ac all daliadau cysylltiedig eu heithrio o'r Datganiad o Incwm Cynhwysfawr.

Nodiadau i'r cyfrifon (parhau)**33 Pensiwn a Rhwymedigaethau Tebyg**

Mae cyflogeion y Sefydliad yn aelodau o ddau brif gynllun ôl-gyflogaeth: Cynllun Pensiwn Athrawon Cymru a Lloegr (TPS) ar gyfer staff academiaidd a staff cysylltiedig; a Chynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (LGPS) ar gyfer staff nad ydynt yn staff addysgu, a gweinyddir y cynllun hwnnw gan Gyngor Dinas a Sir Caerdydd a Chyngor Gwynedd. Mae'r ddau yn gynlluniau buddion diffiniedig, aml-gyflogwr.

Caiff costau pensiwn eu hasesu yn unol â chyngor actiwariadaid cymwys annibynnol. Cynhaliwyd y prisiad ffurfiol diweddaraf o'r TPS gan yr actiwariadaid ar 31 Mawrth 2016 a'r LGPS ar 31 Mawrth 2016.

Cyfanswm cost pensiwn am y flwyddyn	2019 £'000	2018 £'000
Cynllun Pensiwn Athrawon (TPS): cyfraniadau a dalwyd	155	158
Cynllun Pensiwn Aviva	0	10
Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol:		
Cyfraniadau a dalwyd Caerdydd a Bro Morgannwg (CVG)	452	371
Cyfraniadau a dalwyd Gwynedd (GC)	233	180
Tâl FRS 102 (28) Caerdydd a'r Fro	99	89
Tâl FRS 102 (28) Gwynedd	<u>23</u>	<u>81</u>
Tâl ar y Datganiad o Incwm Cynhwysfawr	806	721
Tâl pensiwn uwch a godir ar y Cyfrif Incwm a Gwariant (Costau Staff)	-	-
Cyfanswm Cost Pensiwn am y Flwyddyn o fewn costau staff	<u>962</u>	<u>889</u>

Nid oedd unrhyw gyfraniadau yn daladwy na chyfraniadau wedi'u rhagdalau ar ddechrau na diwedd y flwyddyn ariannol (2017/18: dim, wedi'u cynnwys o fewn credydwyr).

Cynllun Pensiwn Athrawon

Mae'r Cynllun Pensiwn Athrawon yn gynllun buddion diffiniedig statudol, cyfrannol, sy'n cael ei reoli gan Reoliadau Pensiynau Athrawon 2010, ac, o 1 Ebrill 2014, gan Reoliadau Cynllun Pensiwn Athrawon 2014. Mae'r rheoliadau hyn yn berthnasol i athrawon mewn ysgolion a sefydliadau addysgol eraill, gan gynnwys colegau. Mae aelodaeth yn digwydd fel mater o drefn i athrawon a darlithwyr mewn sefydliadau cymwys. Gall athrawon a darlithwyr optio allan o'r Cynllun Pensiwn Athrawon.

Cynllun nas ariennir yw'r Cynllun Pensiwn Athrawon, ac mae aelodau'n cyfrannu ar sail 'talwr wrth ddefnyddio' - caiff y cyfraniadau hyn, ynghyd â'r rhai a wneir gan gyflogwyr, eu credydu i'r Trysorlys o dan drefniadau a reolir gan y Ddeddf uchod. Telir buddion ymddeol a buddion pensiwn eraill gan gronfeydd cyhoeddus a ddarperir gan San Steffan.

O dan y diffiniad a amlinellir yn FRS 102 (28.11), cynllun pensiwn aml-gyflogwr yw'r Cynllun Pensiwn Athrawon. Ni all y Sefydliad nodi ei gyfran o asedau a rhwymedigaethau sylfaenol y cynllun.

Yn unol â hynny, mae'r Sefydliad wedi manteisio ar yr eithriad yn FRS 102 ac wedi rhoi cyfrif am ei gyfraniad at y cynllun fel pe bai'n gynllun cyfraniad diffiniedig. Mae'r Sefydliad wedi amlinellu uchod y wybodaeth sydd ar gael am y cynllun a'r goblygiadau i'r Sefydliad o ran y cyfraddau cyfraniad a ragwelir.

Caiff y Cynllun Pensiwn Athrawon ei brisio yn unol â rheoliadau a wnaed o dan Ddeddf Pensiwn Gwasanaethau Cyhoeddus 2013. Mae prisiadau yn credydu cyfrif pensiwn athrawon gyda chyfradd enillion wirioneddol gan dybio bod cronfeydd yn cael eu buddsoddi mewn buddsoddiadau tybiannol sy'n cynhyrchu'r gyfradd enillion wirioneddol honno.

Nodiadau i'r cyfrifon (parhau)

33 Pensiwn a Rhwymedigaethau Tebyg (parhau)

Gwnaed yr adolygiad actiwaraid diweddaraf o'r TPS ar 31 Mawrth 2016. Cyhoeddwyd yr adroddiad prisio gan yr Adran Addysg (yr Adran) ym mis Ebrill 2019. Yn y prisiad, adroddwyd bod cyfanswm rhwymedigaethau'r cynllun (pensiynau a delir ar hyn o bryd a chost amcangyfrifedig buddion yn y dyfodol) am wasanaeth i'r dyddiad effeithiol yn £218 biliwn, ac roedd yr asedau tybiannol (amcangyfrif cyfraniadau yn y dyfodol ynghyd â'r buddsoddiadau tybiannol a ddelir ar y dyddiad prisio) yn £196 biliwn gan roi diffyg tybiannol o £22 biliwn mewn perthynas â gwasanaeth yn y gorffennol.

O ganlyniad i'r prisiad, gosodwyd cyfraddau cyfraniadau cyflogwyr newydd yn 23.68% o'r cyflog pensiynadwy o fis Medi 2019 ymlaen (o gymharu â 16.48% yn ystod 2018/19). Mae'r Adran Addysg wedi cytuno i dalu grant cyfraniadau cyflogwyr at pensiwn athrawon i dalu am y costau ychwanegol yn ystod blwyddyn academiaidd 2019-20.

Mae copi llawn o'r adroddiad prisio a dogfennau ategol ar gael ar wefan y Cynllun Pensiwn Athrawon.

Cyfanswm y costau pensiwn a dalwyd i'r TPS yn ystod y flwyddyn oedd £155,391 (2018: £158,426).

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

Mae Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (LGPS) yn gynllun buddion diffiniedig a ariennir, a chedwir yr asedau mewn cronfeydd ar wahân a weinyddir gan Gyngor Dinas a Sir Caerdydd (CCC) a Chyngor Gwynedd (GC). Roedd cyfanswm y cyfraniad a wnaed ar gyfer y flwyddyn yn diwedd 31 Gorffennaf 2019 yn £840,465 yn cynnwys cyfraniadau gwerth £684,399 gan y cyflogwr a chyfraniadau gwerth £156,066 gan gyflogwyr. Y cyfraddau cyfrannu a gytunwyd i'r dyfodol yw 25.6% yn achos LGPS Caerdydd a Bro Morgannwg a 24.7% yn achos LGPS Gwynedd i'r cyflogwr, a bydd cyfraniadau cyflogwyr yn amrywio o 5.5% i 12.5%, yn dibynnu ar eu cyflog.

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol - LGPS Caerdydd a Bro Morgannwg

Prif Dybiaethau Actiwaraid

Mae'r wybodaeth ganlynol yn seiliedig ar brisiad actiwaraid llawn o'r gronfa ar 31 Mawrth 2016 wedi'i ddiweddarau hyd at 31 Gorffennaf 2019 gan actiwari annibynnol cymwysedig:

	Ar 31 Gorffennaf 2019	Ar 31 Gorffennaf 2018
	% y.f.	% y.f.
Cyfradd ddisgowntio	2.2	2.8
Chwyddiant RPI	3.2	3.2
Chwyddiant CPI	2.2	2.1
Cynnydd mewn Pensiynau	2.2	2.1
Cyfradd ailbriso cyfrifon pensiwn	2.2	2.1
Cynnydd mewn cyflogau	3.2	3.1

Tybiaethau ynghylch Marwoldeb

Mae'r tybiaethau presennol ynghylch marwoldeb yn caniatáu'n ddigonol ar gyfer gwelliannau mewn cyfraddau marwoldeb yn y dyfodol. Y disgwyliadau oes tybiedig wrth ymddeol yn 65 oed yw:

	Ar 31 Gorffennaf 2019 blynyddoedd	Ar 31 Gorffennaf 2018 blynyddoedd
Yn ymddeol heddiw		
Gwryw	22.1	23.1
Benyw	24.5	25.8
Yn ymddeol ymhen 20 mlynedd		
Gwryw	22.7	24.2
Benyw	25.6	27.2

Nodiadau i'r cyfrifon (parhau)

33 Pensiwn a Rhwymedigaethau Tebyg (parhau)

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol - LGPS Caerdydd a Bro Morgannwg (parhau)

Dyraniad asedau ac adenillion disgwylidig ar asedau

	Gwerth ar 31 Gorff 2019	Gwerth ar 31 Gorff 2018
	%	%
Ecwitïau	64.9	65.9
Eiddo	7.2	6.5
Bondiau'r llywodraeth	9.9	10.5
Bondiau corfforaethol	11.0	10.2
Arian Parod	1.9	1.7
Arall	5.1	5.2
Cyfanswm	100	100

Cysoni'r statws a ariennir i'r Fantolen

Mae'r swm a gynhwysir yn y fantolen mewn perthynas â'r cynllun pensiwn buddion diffiniedig fel a ganlyn:

	2019	2018
	£'000	£'000
Gwerth teg asedau'r cynllun	6,627	5,457
Gwerth presennol rhwymedigaethau'r cynllun	(7,433)	(5,626)
(Rhwymedigaeth)/ased pensiynau net	(806)	(169)

Mae rhaniad y rhwymedigaethau adeg y prisiad diwethaf rhwng y gwahanol gategoriâu o aelodau fel a ganlyn:

Aelodau gweithredol	67%
Pensiynwyr Gohiriedig	9%
Pensiynwyr	24%

Mae'r symiau a gydnabyddir yn y Datganiad o Incwm Cynhwysfawr mewn perthynas â'r cynllun fel a ganlyn:

	2019	2018
	£'000	£'000
Symiau wedi'u cynnwys mewn costau staff		
Costau gwasanaeth presennol	552	459
Costau gwasanaeth yn y gorffennol	-	-
Cyfanswm	552	459

Symiau wedi'u cynnwys mewn costau Cyllid (Nodyn 13)

Llog net ar rwymedigaeth pensiwn ddiffiniedig	(1)	5
	551	464

Cyfanswm a gydnabyddir mewn Incwm Cynhwysfawr Arall

Adenillion ar asedau cynllun pensiwn	181	196
Enillion/(colledion) profiad ar rwymedigaethau buddion diffiniedig	(720)	113
Cyfanswm a gydnabyddir mewn Incwm Cynhwysfawr Arall	(539)	309

Nodiadau i'r cyfrifon (parhau)

33 Pensiwn a Rhwymedigaethau Tebyg (parhau)

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol - LGPS Caerdydd a Bro Morgannwg (parhau)

	2019	2018
	£'000	£'000
Adenillion Gwirioneddol ar Asedau		
Incwm llog ar asedau'r cynllun	164	128
Ennill / (colled) ar asedau	181	196
Adenillion gwirioneddol ar asedau	345	324
	2019	2018
	£'000	£'000
Symudiad mewn (rhwymedigaeth) / ased buddion diffiniedig net yn ystod y fl		
(Rhwymedigaeth) / ased buddion diffiniedig net yn y cynllun ar 1 Awst	(169)	(384)
Symudiad yn ystod y flwyddyn:		
Costau gwasanaeth presennol	(552)	(459)
Costau gwasanaeth yn y gorffennol	0	-
Cyfraniadau gan y cyflogwr	453	370
Llog net ar y (rhwymedigaeth) / ased diffiniedig	1	(5)
Ennill / (colled) actiwaraid	(539)	309
(Rhwymedigaeth)/ased buddion diffiniedig net yn y cynllun ar 31 Gorffennaf	(806)	(169)
	2019	2018
	£'000	£'000
Newidiadau i werth presennol y rhwymedigaeth buddion diffiniedig		
Rhwymedigaeth buddion diffiniedig agoriadol	5,626	5,101
Cost Gwasanaeth Presennol	552	459
Traul llog ar y rhwymedigaeth buddion diffiniedig	163	133
Cyfraniadau gan aelodau'r Cynllun	111	91
(Enillion) / colledion profiad ar rhwymedigaethau buddion diffiniedig	720	(113)
Buddion Net a dalwyd	261	(45)
Cost gwasanaeth blaenorol	-	-
Rhwymedigaeth buddion diffiniedig terfynol	7,433	5,626
	2019	2018
	£'000	£'000
Newidiadau yng ngwerth teg asedau'r cynllun		
Gwerth teg agoriadol asedau'r cynllun	5,457	4,717
Incwm llog ar asedau'r cynllun	164	128
Enillion / (colledion) ail-fesur ar asedau'r cynllun	181	196
Cyfraniadau gan y cyflogwr	453	370
Cyfraniadau gan aelodau'r Cynllun	111	91
Buddion net a dalwyd	261	(45)
Gwerth teg terfynol asedau'r cynllun	6,627	5,457

Cyfraniadau oherwydd diffyg

Mae'r Sefydliad wedi llunio cytundeb ag LGPS Caerdydd a'r Fro i dalu cyfraniadau ychwanegol o £22,000 (2018), £22,700 (2019) a £23,400 (2020) yn ychwanegol at lefelau cyllid arferol tan y prisiad llawn nesaf, pan gaiff y sefyllfa ei hadolygu eto.

Nodiadau i'r cyfrifon (parhau)

33 Pensiwn a Rhwymedigaethau Tebyg (parhau)

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol - LGPS Gwynedd

Prif Dybiaethau Actiwaraid

Mae'r wybodaeth ganlynol yn seiliedig ar brisiad actiwaraid llawn o'r gronfa ar 31 Mawrth 2016 wedi'i ddiweddarau hyd at 31 Gorffennaf 2019 gan actiwari annibynnol cymwysedig:

	Ar 31 Gorff 2019	Ar 31 Gorff 2018
	% y.f.	% y.f.
Cyfradd Ddisgowntio	2.1	2.8
Cyfradd y Cynnydd mewn Pensiynau	2.4	2.4
Cyfradd y Cynnydd mewn Cyflogau	2.4	2.4

Tybiaethau ynghylch Marwoldeb

Mae'r tybiaethau presennol ynghylch marwoldeb yn caniatáu'n ddigonol ar gyfer gwelliannau mewn cyfraddau marwoldeb yn y dyfodol. Y disgwyliadau oes tybiedig wrth ymddeol yn 65 oed yw:

	Ar 31 Gorff 2019	At 31 Gorff 2018
	blynnyddoedd	blynnyddoedd
<i>Yn ymddeol heddiw</i>		
Gwryw	22.0	22.0
Benyw	24.2	24.2
<i>Yn ymddeol ymhen 20 mlynedd</i>		
Gwryw	24.0	24.0
Benyw	26.4	26.4

Dyranid asedau ac adenillion disgwylidig ar asedau

	Gwerth ar	Gwerth ar
	31 Gorff 2019	31 Gorff 2018
	%	%
Ecwitïau	78	74
Eiddo	8	8
Bondiau	0	0
Arian Parod	14	18
Cyfanswm	100	100

Cysoni'r statws a ariennir i'r Fantolen

Mae'r swm a gynhwysir yn y fantolen mewn perthynas â'r cynllun pensiwn buddion diffiniedig fel a ganlyn:

	2019	2018
	£'000	£'000
Gwerth teg asedau'r cynllun	6,642	6,607
Gwerth presennol rhwymedigaethau'r cynllun	(8,313)	(7,272)
(Rhwymedigaeth)/ased pensiynau net	(1,671)	(665)

Nodiadau i'r cyfrifon (parhau)

33 Pensiwn a Rhwymedigaethau Tebyg (parhau)

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol - LGPS Gwynedd

Mae rhaniad y rhwymedigaethau adeg y prisiad diwethaf rhwng y gwahanol categorïau o aelodau fel a ganlyn:

Aelodau gweithredol	37%
Pensiynwyr Gohiriedig	23%
Pensiynwyr	40%

Mae'r symiau a gydnabyddir yn y Datganiad o Incwm Cynhwysfawr mewn perthynas â'r cynllun fel a ganlyn:

	2019	2018
	£'000	£'000
Symiau wedi'u cynnwys mewn costau staff		
Cost gwasanaeth presennol	256	237
Cost gwasanaeth yn y gorffennol	-	23
Cyfanswm	256	260
Symiau wedi'u cynnwys mewn Costau cyllid (Nodyn 13)		
Llog net ar rwymedigaeth pensiwn ddiffiniedig	19	32
Cyfanswm	275	292
Swm a gydnabyddir mewn Incwm Cynhwysfawr Arall		
Adenillion ar asedau cynllun pensiwn	175	316
Enillion/(colledion) profiad ar rwymedigaethau buddion diffiniedig	(1,139)	295
Cyfanswm a gydnabyddir mewn Incwm Cynhwysfawr Arall	(964)	611
Adenillion Gwirioneddol ar Asedau	£'000	£'000
Incwm llog ar asedau'r cynllun	180	165
Ennill / (colled) ar asedau	175	316
Adenillion gwirioneddol ar asedau	355	481
Symudiad mewn (rhwymedigaeth) / ased buddion diffiniedig net yn ystod y	£'000	£'000
(Rhwymedigaeth) / ased buddion diffiniedig net ar 1 Awst	(665)	(1,163)
Symudiad yn ystod y flwyddyn:		
Costau gwasanaeth presennol	(256)	(237)
Costau gwasanaeth blaenorol	0	(23)
Cyfraniadau gan y cyflogwr	233	179
Llog net ar y (rhwymedigaeth) / ased diffiniedig	(19)	(32)
Ennill / (colled) actiwaraid	(964)	611
(Rhwymedigaeth) / ased buddion diffiniedig net yn y cynllun ar 31 Gorffennaf	(1,671)	(665)

Nodiadau i'r cyfrifon (parhau)**33 Pensiwn a Rhwymedigaethau Tebyg (parhau)****Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol - LGPS Gwynedd**

	2019	2018
	£'000	£'000
Newidiadau i werth presennol y rhwymedigaeth buddion diffiniedig		
Rhwymedigaeth buddion diffiniedig agoriadol	7,272	7,262
Cost Gwasanaeth Presennol	256	237
Cost Gwasanaeth Blaenorol	-	23
Traul llog ar y rhwymedigaeth buddion diffiniedig	199	197
Cyfraniadau gan aelodau'r Cynllun	46	37
(Enillion) / colledion profiad ar rwymedigaethau buddion diffiniedig	1,139	(295)
Buddion Net a dalwyd	(599)	(189)
Rhwymedigaeth buddion diffiniedig terfynol	8,313	7,272
Newidiadau yng ngwerth teg asedau		
Gwerth teg agoriadol asedau'r cynllun	6,607	6,099
Incwm llog ar asedau'r cynllun	180	165
Enillion / (colledion) ail-fesur ar asedau'r cynllun	175	316
Cyfraniadau gan y cyflogwr	233	179
Cyfraniadau gan aelodau'r Cynllun	46	37
Buddion Net a dalwyd	(599)	(189)
Gwerth teg terfynol asedau'r cynllun	6,642	6,607

Mae'r ffigurau a ddatgelwyd yn y cyfrifon hyn mewn perthynas â chynlluniau Pensiwn Llywodraeth Leol Gwynedd yn adlewyrchu effaith y dyfarniad gan McCloud / Sergeant a ddyfarnodd bod y warchodaeth drosiannol i rai aelodau o gynlluniau gwasanaeth cyhoeddus a weithredwyd pan gawsant eu diwygio yn gyfystyr â gwahaniaethu ar sail oed. Mae'r ddarpariaeth hon ychydig o dan 2% o gyfanswm rhwymedigaeth y cynllun ar 31 Mawrth 2019. Mae'r cyfrifiad addasu o gostau gwasanaeth blaenorol, sef £7 biliwn, yn deillio o ganlyniad dyfarniad y Llys Apêl yn seiliedig ar nifer o dybiaethau allweddol, yn cynnwys:

- ffurf y rhwymedi a fabwysiadwyd
- sut bydd y rhwymedi yn cael ei weithredu
- pa aelodau yr effeithir arnynt gan y rhwymedi
- y tybiaethau enillion
- y dybiaeth tynnu allan.

Mae'r tybiaethau ariannol a demograffig eraill a fabwysiadwyd i gyfrifo cost gwasanaeth blaenorol yr un fath â'r rheiny a ddefnyddiwyd i gyfrifo rhwymedigaeth gyffredinol y cynllun. Byddai disgwyl i fabwysiadu tybiaethau gwahanol, neu wneud addasiadau eraill i adlewyrchu newidiadau ymddygiadol yn deillio o'r dyfarniad, i newid y gost gwasanaeth blaenorol a ddatgelwyd. Yn yr yn modd, disgwylir i ganiatáu ar gyfer amrywiadau mewn gwasanaeth aelodau yn y dyfodol neu gynnydd mewn cyflog i gynhyrchu costau uwch. Mae'r gost gwasanaeth blaenorol yn arbennig o sensitif i'r gwahaniaeth rhwng twf cyflog cyffredinol tybiedig yn yr hirdymor â'r CPI. Pe bai'r tybiaethau twf cyflog hirdymor 0.5% yf yn is, yna byddai disgwyl i'r gost gwasanaeth blaenorol a ddatgelir yma i leihau 50% ac i'r gwrthwyneb byddai cynnydd o 0.5% yf yn cynyddu'r gost amcangyfrifedig 65%.

